

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Jesu höghet och lidande
- Jesu Bergspredikan V
- Profeten Jesajas bok, del 10
- Hesekiel och Ryssland
- Nederstigen till helvetet

Nr 2 2012 Årg. 76

INNEHÅLL

Redaktionellt	53
Jesu höghet och lidande. Stefan Hedkvist	54
Jesu Bergspredikan V. Egil Edvardsen	59
Profeten Jesajas bok, del 10. SE	69
Bibelundervisningen i tidigare årgångar	82
<i>Frågor och svar</i>	86
<i>Utblick över samtiden</i>	87
<i>Litteratur</i>	93
<i>Gåvoredovisning</i>	101

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson,
Egil Edvardsen, Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 36 euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren.priset) är f.n.:
prenumeranter inom Sverige 20 kronor, prenumeranter utanför Sverige 96
kronor.

Sverige: Bankgiro 251-4701

Norge: DnB NOR 7877.08.15400

Finland: SAMPO 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, S-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2012

Redaktionellt

Tack alla ni som prenumererat för 2012 och tack för alla gåvor! Utan ert stöd och er hjälp att nå ut till nya prenumeranter vore det svårt att kunna ge ut vår tidskrift. I en tid då så många har oklara begrepp om vad som är biblisk tro behövs den mer än någonsin. Om du glömt prenumerera går det bra att nu sätta in avgiften på Biblicums bankgiro 251-4701. Vi vill gärna behålla de läsare vi har och om möjligt nå ut till många fler.

Hur kan Bibelns Messias på en gång vara härlighetens Konung och Herrens lidande tjänare? Många har funnit detta förvirrande. Se Stefan Hedkvists artikel "Jesu höghet och lidande" där han reder ut begreppen. Artikelserien över Bergspredikan avslutas i detta nummer. Ta vara på Egil Edwardsens givande studium! Genomgången av Jesajaboken fortsätter, i detta nummer den viktiga undervisningen i kap. 30-33. Missa inte att ta del av Jesajas klargörande och högaktuella budskap. Det är väl använd tid och ger rikt utbyte.

Under Frågor och svar besvaras en fråga som många undrat över: "Vad menas med Jesu nedstigande till helvetet?" Litteraturavdelningen är i detta nummer större än vanligt. Där presenteras tre böcker. Vi påminner om den rika bibelundervisning som getts i tidigare nummer och lyfter fram två exempel: "Hesekiel 38 och Ryssland" och "Ett ödelagt land". God läsning!

Red.

Jesu höghet och lidande

av Stefan Hedkvist

Matteus 17:1-9 berättar hur Jesus på förklaringsberget *uppenbarade* sin gudomliga höghet och sedan på nytt *dolde* den för att gå lidandets väg till Jerusalem och fullgöra sitt försoningsverk. Detta ger mig anledning att beröra (1) vår förståelse av Gamla testamentets Messiasprofetior och (2) Bibelns lära om Jesu person.

1. Förståelsen av Messiasprofetiorna

Profeternas förutsägelser om Messias kan verka motsägande och förvirrande. Säkert hade de troende under Gamla testamentets tid också svårt att förstå profetiorna. Men lika säkert är att de trodde Guds ord fast de inte kunde förklara allt. Gamla testamentets profetior säger att *Messias ska vara en konung i härlighet som ska vinna seger över alla sina fiender och regera över alla kungar på jorden*. Det finns flera Psaltarpsalmer som förkunnar detta, bland annat Ps. 2 och 21. Men GT:s profetior säger också att *Messias ska vara en lidande tjänare som ska bli föraktad av folket, förkastad och lida hån och misshandel och lida och dö som en förbrytare*. Jesaja 53 är en sådan profetia. Hur går detta ihop?

Bland judarna fanns det två lösningsförslag. Somliga menade att profetiorna om Messias handlade om två olika personer. Den ene skulle vara kung av Juda stam och den andre en präst av Levi stam. Men majoriteten av judarna löste problemet genom att helt enkelt bortse från lidandesutsagorna. Man fick en alltmer världslig uppfattning om Messias och föreställde sig honom som en mäktig kung som skulle besegra Israels fiender och föra dem till världsherravälde och grunda ett fridsrike här på jorden. Denna uppfattning var utbredd på Jesu tid och är det än idag. Denna uppfattning har också smugit sig in i kristenheten. Men nu visar Nya testamentet att Gamla testamentets profetior om Messias som en kung i härlighet och en lidande tjänare gick i uppfyllelse i Jesu person - och det samtidigt.

När händelserna enligt Matt. 17:1-9 ägde rum hade Jesus mer än 2½ år vandrat tillsammans med sina lärjungar. De hade sett hans un-

der och gudomliga gärningar. Han hade visat sin makt över djävulen och de onda andarna och drivit ut dem. Han hade visat sin makt över naturlagarna och skapelsen genom att stilla stormen, gå på vatten, fylla deras nät med fisk, bespisa 5000 män och bota sjuka. Han hade visat dem sin makt över döden genom att uppväcka synagogföreståndarens dotter och änkans son. Han hade gjort allt det som profeterna förutsagt om Messias. Nu visade han dem slutligen på förklaringsberget att han är Konungen i ära, majestät och härlighet – Guds egen Son. *Han förvandlades inför dem: hans ansikte lyste som solen, och hans kläder blev vita som ljuset.* Och de fick höra en röst från himlen säga: *Denne är min Son, den Älskade. I honom har jag min glädje. Lyssna till honom!* Lärjungarna fick på detta sätt en fast försäkran om att Jesus är den utlovade härlighetens Konung, Guds egen Son. De skulle lyssna till honom och inte ta anstöt av vad som sedan skulle hända. Han dolde på nytt sin härlighet och förutsade för sina lärjungar att han skulle få lida mycket och bli dödad i Jerusalem.

Detta gjorde lärjungarna förvirrade och vi får i evangelierna veta att de inte förstod varför han åter gick till Jerusalem eller vad han talade om när han förutsade sitt lidande och sin död. De förstod det inte förrän de fick se den uppståndne Kristus och Anden blev utgjuten på pingstdagen och de blev undervisade av Anden. Då förstod de att Kristus nu uppstigit och satt sig på Guds högra sida. Guds ”högra sida” eller hand betyder gudomlig makt och närvaro. Han avstår inte längre från att utöva sin makt som under sitt jordeliv utan regerar med gudomligt majestät över allting och är närvarande överallt. Lärjungarna förstod först nu att vägen dit gick genom lidande och död. Det var något som måste ske. Det var först efter att han besegrat djävulen och krossat hela hans makt genom sitt lidande och sin död som Jesus satte sig på Guds högra sida för att utöva sin höghet fullt ut. På detta sätt gick GT:s till synes motstridiga profetior i uppfyllelse på Kristus. Han var samtidigt härlighetens Konung och Herrens lidande tjänare.

De kristna här i världen

På liknande sätt förhåller det sig med de kristna här i världen. De kristna äger också en härlighet – men den är inte uppenbar här i världen. Kristus har ju gjort oss till ett konungsligt prästerskap som Petrus säger. Och aposteln Johannes skriver: *Han har gjort oss till ett kungadöme och till präster åt sin Gud och Fader.* Detta är en verklig och sann härlighet som

alla kristna har, *men den syns inte här i världen*. Det finns de som tänker att om Gud är vår Fader och vi ett kungadöme, då borde det synas och märkas att vi är välsignade på ett speciellt sätt. Då borde vi också leva som kungar om tron är rätt. Men sådana förväntningar är felaktiga.

Vi har en verklig härlighet men den är dold här i världen under svaghet, lidande och bedrövelse. Det är genom mycket lidande och slutligen den kroppsliga döden som vi ska gå in i Guds rike, dvs. då blir den härlighet som vi hela tiden ägde uppenbar. Då blir det uppenbart att vi är kungar och präster åt Gud den Högste. Därför står det i Apostlagärningarna: *Vi måste gå genom många lidanden för att komma in i Guds rike*. Johannes skriver om den stora skaran i vita fotsida kläder som står inför Guds tron i härligheten: *Dessa är de som kommer ur den stora nöden*. Det är alltså genom många lidanden vi ska gå in i härligheten. Så är med oss på liknande sätt som med Jesus.

Varför dölde Jesus sin höghet?

Jesus ägde ända från moderlivet gudomlig härlighet, gudomlig ära och makt. Men denna höghet som han hela tiden hade var dold under hans jordeliv. Han avstod frivilligt från att bruka sin makt. Det gjorde han därför att han inte kommit för att låta sig betjänas utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för alla. Han avstod från allt för att låta sig gripas, lida och dö som ett offer i vårt ställe. Om han hela tiden visat sin höghet hade ingen kunnat gripa honom. Då skulle alla ha fallit ner för honom i förskräckelse som lärjungarna gjorde på förklaringsberget. Då skulle han inte ha kunnat dö i vårt ställe och då skulle vi fortfarande ha varit kvar under djävulens våld. Det var därför han dölde sin härlighet.

Det var bara ibland som han lät sin höghet glimma fram, som när han genom sitt första tecken vid bröllopet i Kana uppenbarade sin härlighet eller som när han visade sitt majestät för lärjungarna på förklaringsberget. Han visade sina lärjungar att han är Messias, Guds Son, härlighetens Konung som profeterna förutsagt. Men sedan antog han en tjänares gestalt och gick till Jerusalem, lät sig gripas, led och dog i vårt ställe. I sitt lidande visade han att han är Messias, Herrens lidande tjänare som profeterna förutsagt och talat om.

2. Bibelns lära om Kristus - två naturer förenade i en person

Låt oss nu se vad Matt. 17:1-9 och andra bibelställen lär oss om Kristi person. I Jesus Kristus är två naturer förenade, den gudomliga naturen

och den mänskliga naturen. Han är sann Gud, född av Fadern i evighet. Men han är också sann människa, född av jungfru Maria när tiden var fullbordad. Han är sann Gud och sann människa i en person.

På förklaringsberget kunde lärjungarna se att Guds Sons egenskaper är meddelade till Kristi mänskliga natur. Han har fått gudomliga egenskaper också såsom människa. Hans gudomliga härlighet, ära och majestät skiner fram i, med och genom hans mänskliga natur. Därför är det rätt att säga att han också som människa äger gudomlig härlighet och ära. Det är rätt att säga att Marias son har fått all makt, vet allt och är närvarande överallt. Dessa gudomliga egenskaper är meddelade åt Kristi mänskliga natur i kraft av den personliga föreningen mellan Gud och människa så som det heter: *Ordet blev kött och bodde ibland oss och vi såg hans härlighet, en härlighet som den enfödde har av Fadern.*

Att Jesus fått gudomliga egenskaper betyder Skriften på många ställen. I Kolosserbrevet heter det: *I honom bor gudomens hela fullhet i kroppslig gestalt.* Orden *i honom* kan omöjligt syfta på den gudomliga naturen så att aposteln skulle påstå att i gudomen bor gudomens hela fullhet kroppsligen. Nej, orden *i honom* syftar naturligtvis på Kristi mänskliga natur. Här talar aposteln om Marias son. I honom som föddes av en jungfru och lades i en krubba bor gudomens hela fullhet kroppsligen. Och när det heter *gudomens hela fullhet* så är inget uteslutet som hör Gud till utan det betyder att det gudomliga väsendet med alla gudomliga egenskaper bor i honom kroppsligen. Detta gudomliga majestät som Jesus hela tiden ägde visade han för en kort stund för lärjungarna på förklaringsberget. Jesus förvandlades inte, men hans utseende förvandlades *inför deras ögon*. Den härlighet som han för det mesta dölde visade han för en kort stund.

Nu finns det grupper som trots klara bibelställen förnekar att gudomligt majestät, härlighet och gudomliga egenskaper har blivit meddelade åt Kristi mänskliga natur. Zwingli och Calvin följde en regel som de hämtat från sitt förnuft och som sedan gått i arv bland deras efterföljare: "Det ändliga kan inte ta emot det oändliga" (*finitum non capax infiniti*). De hävdade att en begränsad mänsklig natur inte kan rymma oändliga och obegränsade egenskaper. De reformerta har i synnerhet riktat in sig på att förneka att allestädesnärvaron är meddelad åt Kristi mänskliga natur - alltså den gudomliga egenskapen att vara närvarande överallt. Därför förnekar de att Kristi sanna kropp och blod kan vara närvarande på flera platser samtidigt och i vår nattvard. De säger att

han bara är andligt närvarande. Hans kropp är frånvarande, menar de, innesluten någonstans i himlen på långt avstånd från jorden.

Vi tror att Jesus också som människa har gudomlig makt eftersom han säger: *Jag har fått all makt i himlen och på jorden* (Matt. 28:18). Vi tror också att han som människa är närvarande överallt, eftersom han lovat att vara med oss alla dagar intill tidens slut. Ja, vi tror att gudomens hela fullhet bor i honom kroppsligen eftersom Skriften säger så. Därför kan han också vara närvarande i vår nattvard med sin sanna kropp och sitt sanna blod, så som han klart säger: *Detta är min kropp... detta är mitt blod...* Vi tror att han är närvarande med sin sanna kropp och sitt sanna blod i, med och under bröd och vin, därför att instiftelseorden klart säger så. *I honom bor gudomens hela fullhet kroppsligen* och därför kan han mycket väl vara närvarande kroppsligen på flera platser samtidigt även om vi inte förstår hur. Han namn är för övrigt "Under" och "Rådgivare" (Jes. 9:6), så vi gör bäst i att lyssna till honom och tro på honom så som också rösten från himlen uppmanade Petrus, Jakob och Johannes.

Skriften står över vårt förnuft

Även om vi inte kan fatta undret med vårt förnuft ska vi tro Skriften. *Guds ord* är mycket fastare och vissare än vårt förstånd och våra sinnen. Det skriver också Petrus i 2 Petr. 1:16-21. Där berättar han ju hur de blev *ögonvittnen till Jesu majestät* när de var med honom på berget. De fick också *med egna öron* höra Faderns röst från himlen. Ändå säger han om Skriftens ord: *Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en mörk plats... För ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud.*

Jesu Bergspredikan V

(forts. från Biblicum 4/2011, s. 153-163)

av Egil Edvardsen

Rätt och fel bekymmer – Matt. 6:19-34

I detta avsnitt av Bergspredikan kommer Jesus in på sådant som egentligen gäller vår lydnad mot det första budet. Vem är vår Gud? Vem är det vi litar på i livet? Vad är det vi bekymrar oss över?

Luther säger i sin utläggning av det första budet i Stora katekesen: ”Som jag ofta har sagt är det bara våra hjärtans förtröstan och tro som avgör vad vi har för Gud eller avgud. Om din tro och förtröstan är rättsskaffens, så är också din Gud den rätte. Men om du förtröstar på något som är falskt och orätt, så handlar det inte om den rätte guden. Vår tro och vår Gud hör nämligen samman. Det som du fäster ditt hjärta vid och som du förlitar dig på är, menar jag, i verkligheten din Gud” (*Stora katekesen*, Tio Guds bud, 2-3. Övers.: Martin Krauklis, 1999).

De sanna skatterna (vers 19-24)

Egentligen hör detta avsnitt nära samman med vers 2-18. Jesus har i de föregående verserna visat hur vi ska leva i vårt förhållande till Gud. Vi ska inte göra gärningar, be och fasta för att få uppmärksamhet och ära från människor. Vi ska rikta hela vår uppmärksamhet mot honom som är vår nådige Far och be till honom. Från vers 19 visar Jesus hur viktigt det är att vi inte litar på någon som inte är att lita på, utan att vi bara litar på vår allsmäktige himmelske Far.

Den förmaning som Jesus ger här är förnuftig och klok. Det är inte smart att samla skatter åt sig där de riskerar att bli ödelagda av fördärv och förruttelse eller där de lätt kan bli stulna av tjuvar. Det är något alla kan förstå. Skatter förvarar vi på ett säkert ställe där de inte mister sitt värde eller blir stulna.

Huvudproblemet med de skatter som vi samlar på oss här på jorden är att de så lätt försvinner. ”Er rikedom ska förmultna och era kläder förtäras av mal. Ert guld och silver ska ärga” (Jak. 5:2f – läs också Luk.

12:16-20; 1 Joh. 2:16-17). Därför ska vi inte *"samla skatter på jorden, där rost och mal förstör och där tjuvar bryter sig in och stjälar"*, säger Jesus (vers 19).

I stället ska vi *"samla skatter i himlen, där varken rost eller mal förstör och där inga tjuvar bryter sig in och stjälar"* (vers 20). De himmelska skatterna är allt det som har med himlen att göra: rättfärdighet, glädje och frid i den helige Ande, barnskap hos Gud, arvsrätt till den eviga härligheten. Dessa skatter skulle vara det egentliga föremålet för vårt liv här på jorden. För de försvinner aldrig. De är i tryggt förvar "i himlen, där varken rost eller mal förstör och där inga tjuvar bryter sig in och stjälar".

"Ty där din skatt är, där kommer också ditt hjärta att vara", säger Jesus (vers 21). Ja, hjärtat är sådant att det hänger fast vid eller förlitar sig på sådant som det betraktar som sin skatt. Om hjärtat betraktar som sitt något som förgår och inte varar för evigt, befinner det sig i en tragisk situation. Men om hjärtat förlitar sig på något som aldrig förgår eller vissnar utan är fast och oföränderligt i all evighet, kan det verkligen vara obekymrat och slå sig till ro.

"Hjärtat" betecknar i Bibeln det andliga synorganet. All andlig utveckling är beroende av hjärtats tillstånd. Liksom kroppen är beroende av friska ögon för att kunna fungera bra, är själen beroende av ett friskt hjärta. Om ögat är sjukt, ser oklart eller dubbelt, lider hela kroppen av det. Den blir vacklande och svag. Om ögat inte kan se över huvud taget, befinner sig hela kroppen i mörker hur mycket solen än skiner. Om hjärtat ser oklart är själen svag och vacklande. Om hjärtat är helt mörkt, befinner sig också själen i mörker. Den ser ingenting av Guds nåds ljus.

Sådana är alla människor av naturen. De lever i andligt mörker (Ef. 5:8). Bara genom evangeliet kan människorna få ett hjärta som "ser" och släpper in ljuset. Jesus sa: "Jag är världens ljus. Den som följer mig ska inte vandra i mörkret utan ha livets ljus" (Joh. 8:12, läs också 2 Kor. 4:3-6; 1 Petr. 2:9 och Kol. 1:13).

Det är alltså hjärtats tillstånd det kommer an på. Hjärtat ska vara riktat mot de himmelska skatterna, mot Gud allena. I vers 24 visar Jesus att det inte är möjligt att ha ett delat hjärta som delvis är riktat mot jordiska skatter och delvis mot himmelska. Han illustrerar detta med att säga att det inte är möjligt att tjäna två herrar. Den som tjänar två herrar kan inte klara av att inta samma hållning till båda. Ofta kommer han i lojalitetskonflikter. När båda kräver att han ska arbeta för dem, måste

han välja. Automatiskt kommer han att välja att tjäna den han håller högst eller "älskar".

Så är det också på det andliga området. Det är omöjligt att tjäna både Gud och någon annan, t.ex. "Mammon". Mammon är ett arameiskt ord som står för alla materiella värden, pengar, gods och rikedom. Pengar eller andra materiella värden är inte onda i sig själva. De är en Guds gåva och kan brukas på många sätt som behagar Gud. Men problemet med oss människor är att vi så ofta missbrukar Guds goda gåvor. Det är inte pengarna i sig Jesus vill komma åt, utan han vill få oss att tänka efter *vilket förhållande vi har till dem*, hur hjärtat ser på dem. Många av oss tror att om vi bara får ett bra betalt arbete och har mycket pengar i banken, har vi säkerställt vårt liv och det blir lätt och oproblematiskt att leva. Men så är det inte, för pengar hör till "skatter på jorden", dvs. sådana skatter som förgår och inte varar för evigt. Därför är det dårskap att ha Mammon till sin herre i stället för den nådige och allsmäktige Gud, vår himmelske Far, som ger oss alla goda ting och som har lovat att ta sig an oss och ha omsorg om oss.

Gör er inte bekymmer (vers 25-34)

Jesus fortsätter sin utläggning av det första budet med att visa oss att vi inte har någon som helst grund för att tvivla på Gud. I det föregående avsnittet (v. 19-24) talade han om de sanna skatterna och vem som ska vara vår Gud. Han visade att om vi sätter de världsliga skatterna främst i våra liv, betyder det att vi tillber en avgud. Han avslutade med orden att vi inte kan tjäna både Gud och Mammon. Det är omöjligt att samtidigt tillbe Gud och Mammon.

Bekymmer för livets nödvändigheter är inte bara galet, det är också helt onödigt. *"Är inte livet mer än maten och kroppen mer än kläderna?"*, säger Jesus (vers 25). Den Far vi har i himlen har gett oss livet och han vill självklart också sörja för att vi ska få det vi behöver för livets uppehälle. Den allvise Gud som har skapat våra kroppar på ett så underbart vis (Ps. 139:14) kan självklart också ge oss det skydd och den värme vi behöver.

Jesus använder en enkel bild för att understryka vad han menar: *"Se på himlens fåglar! De sår inte, de skördar inte och samlar inte i lador, och ändå föder er himmelske Far dem. Är inte ni värda mycket mer än de?"* (vers 26). Fåglarna lever från timme till timme, från dag till dag utan att samla åt sig stora lager av mat för framtiden. Likväl ger Gud dem det de behöver (se också Ps. 136:25; 145:15; 147:9; Matt. 10:29-31). Hur

däraktigt är det därför inte att bekymra sig över om vi ska få tillräckligt med mat!

"Är inte ni värda mycket mer än de?" säger Jesus. Inga andra av Guds skapade varelser kan kalla Gud sin "Far". Gud är vår Far och därmed är vi hans barn och mycket mer värda än fåglarna. Jesus har friköpt oss "från det meningslösa liv vi ärvt från fäderna", inte med "silver eller guld" utan "med Kristi dyrbara blod" (1 Petr. 1:18f). Därför säger Bibeln: "Se, vilken kärlek Fadern har skänkt oss när vi får kallas Guds barn! Och det är vi också" (1 Joh. 3:1).

Jesus visar ännu mer det dåraktiga i våra bekymmer genom att ställa en ny fråga: *"Vem av er kan med sitt bekymmer lägga en enda aln till sin livslängd?"* (vers 27). Svaret är väl egentligen det motsatta, nämligen att vi förkortar våra liv med alla våra bekymmer. Stress och bekymmer ger oss många plågor som kan vara ödeläggande för vårt liv. Att bekymra sig är inte bara galet och onyttigt utan kan också vara skadligt (jfr Ps. 39:5-8).

I vers 26-27 talar Jesus om bekymmer för mat, i vers 28-30 om bekymmer för kläder. Det är på samma sätt med sådana bekymmer. De är onödiga: *"Om nu Gud ger sådana kläder åt gräset ..., hur mycket mer ska han då inte klä er?"* (vers 30). I vers 29 säger Jesus: *"Inte ens Salomo i all sin prakt var klädd som en av dem"*, dvs. liljorna på marken. För Jesu åhörare var Salomo den rikaste av alla Israels kungar. Han var "större än någon annan kung på jorden, både i rikedom och vishet" (1 Kung. 10:23 – läs 1 Kung. 10 om Salomos väldiga rikedom!). Likväl kunde inte Salomos prakt mäta sig med den skönhet som Gud gett blommorna på ängen.

Att bekymra sig är detsamma som att ha "liten tro" (vers 30). Vad menas med "liten" tro? Är "liten" tro detsamma som ingen tro? På flera ställen i evangelierna säger Jesus om människor att de har liten tro (se t.ex. Matt. 8:26; 14:31; 16:8). Aposteln Thomas som tvivlade på att hans Herre hade stått upp från de döda fick av Jesus höra: "Tvivla inte utan tro!" (Joh. 20:27). Bekymmer är ett uttryck för tvivel på att Gud verkligen kan hjälpa. De visar att vi har "lite tro" på Guds allmakt, allvetande och godhet.

I vers 31-32 visar Jesus att den som har jordiska bekymmer påminner om hedningarna, dvs. de som inte tror på *"den Far ni har i himlen"*. Hedningarna känner inte den Gud som älskar oss så högt att han har gjort oss till sina barn för Kristi skull. De tror att det bara är upp till

dem själva att sörja för livets nödvändigheter. Som ett resultat av detta söker de bara efter det som hör till denna världen. Att skaffa sig alltmer av skatter här på jorden ser de inte som en last utan som en dygd.

I vers 32 nämner Jesus ett fjärde skäl till att vi inte ska bekymra oss: *"Er himmelske Far vet att ni behöver allt detta."* Vi har att göra med en allsmäktig och allvetande Gud som vet precis vad vi behöver, ja, som vet vad vi behöver innan vi ber honom om det (vers 8). Faktum är att Gud vet bättre än vi vad vi behöver. Många av de ting som vi tror att vi behöver är kanske varken nyttiga eller nödvändiga för oss. Gud vet precis vad som är till det bästa för oss.

Medan hedningarna söker efter materiella ting vill Jesus att de troende ska vara upptagna av helt andra värden: *"Sök först Guds rike och hans rättfärdighet, så ska ni få allt det andra också"* (vers 33). Det som är typiskt för en kristen är att han *"hungrar och törstar efter rättfärdighet"* (5:6). Eftersom vi vet att vi i oss själva saknar den rättfärdighet som Gud kräver av oss, hungrar och törstar vi efter den rättfärdighet som Kristus har vunnit åt oss och som han skänker åt oss i evangeliet. Denna rättfärdighet, Kristi rättfärdighet, får vi helt och fullt genom tron på honom. Så när Jesus säger att vi ska söka efter den, betyder det inte att vi inte redan har den. Alla som tror äger Kristi rättfärdighet och är rättfärdiga inför Gud. Men han vill att vi hela livet ska ha i tankarna att vi har och äger denna rättfärdighet. Det ska vara vårt främsta mål i livet. Ingenting ska vara viktigare för oss än att söka Guds rike och hans rättfärdighet.

Vers 34 innehåller egentligen detsamma som den fjärde bönen i Fader Vår: *"Gör er alltså inte bekymmer för morgondagen. Den ska själv bära sitt bekymmer. Var dag har nog av sin egen plåga."* När vi ber i Fader Vår: *"Ge oss idag vårt dagliga bröd"*, ber vi vår himmelske Far att han ska ge oss allt vi behöver idag, och det har han lovat att ge oss. Vi ska inte bekymra oss över vad morgondagen för med sig, för den har ännu inte kommit (och det är inte heller säkert att den kommer!). I vilket fall som helst ligger var dag tryggt i Guds händer. Och samtidigt som vi i bön lägger allt i hans händer ska vi troget arbeta i de uppgifter vi fått (*"be och arbeta"*). Lättja är inte enligt Guds vilja (se 2 Tess. 3:10).

Döm inte! – Matt. 7:1-6

I 5:20 sa Jesus: *"Jag säger er att om er rättfärdighet inte går långt utöver de skriftlärdas och fariseernas, ska ni inte komma in i himmelriket."* Därefter

gav han en rätt utläggning av lagen och visade vad denna rättfärdighet består i. Det är den rättfärdighet som sammanfattas av hans ord i 5:48: "Var alltså fullkomliga så som er Far i himlen är fullkomlig." Utan denna fullkomliga rättfärdighet kommer vi inte in i himmelriket.

I Bergspredikan talar Jesus till de troende, till de "saliga" (jfr 5:2-12). De troende äger denna fullkomliga rättfärdighet som Gud kräver. De har den inte i sig själva utan har fått den av bara nåd genom tron på Jesus (jfr Rom. 3:21-28).

Men att de troende äger en rättfärdighet som "går långt utöver de skriftlärdas och fariseernas" kan lätt leda till att de ser ned på andra. Eftersom en troende alltjämt har den gamle Adam i sig, sin gamla stolta natur, kan han börja tänka att han är något speciellt eftersom han av Gud fått denna rättfärdighet. Men därmed blir han själv en farisé.

Det grundläggande felet med fariseerna var deras självrättfärdighet. De menade att de genom härkomst och gärningar var rättfärdiga inför Gud och tackade honom för att de inte var som andra människor (se Luk. 18:9-14; Luk. 16:15; Rom. 2:17).

Men hur ska vi förklara ställen som Joh. 7:24, 1 Kor. 5:12, 1 Joh. 4:1 och Matt. 18:15-18 i ljuset av Jesu ord här i Matt. 7:1: "*Döm inte!*"? Det är klart att Guds ord inte förbjuder att domstolarna i ett land fäller rättfärdiga domar i rättsaker. Inte heller förbjuder Guds ord att de kristna fördömer falsk lära och ett syndigt liv. Men det Jesus förbjuder i Bergspredikan är det självrättfärdiga, hycklande fördömandet av andra människor. Han förbjuder den obarmhärtiga hållningen då vi inte tänker på vår nästas bästa utan bara är ute efter att hävda oss själva gentemot honom och framhäva vår egen förträfflighet.

När Jesus säger att vi ska "*bli dömda med den dom vi dömer med*" (vers 2), betyder det ingenting annat än att vi själva står under Guds dom pga. våra egna synder. Paulus skriver: "Därför är du utan ursäkt, du människa, vem du än är som dömer. När du dömer en annan fördömer du dig själv. Du som dömer handlar ju på samma sätt" (Rom. 2:1).

I stället för att döma vår nästa ska vi göra som Jesus lärt oss i Fader Vår, nämligen "förlåta dem som står i skuld till oss" (6:12). Vi ska förlåta den orätt som människor gör mot oss (6:14). "Förlåt, och ni ska bli förlåtna" (Luk. 6:37).

I vers 3-5 talar Jesus till den som dömer orätt. Han säger: "*Varför ser du flisan i din brors öga men märker inte bjälken i ditt eget öga? ... Du hycklare, ta först bort bjälken ur ditt eget öga! Då kommer du att se*

så klart att du kan ta ut flisan ur din brors öga." I det verkliga livet är förutsättningar som Jesus presenterar här helt enkelt omöjliga. Ingen kan ha en bjälke i ögat. Detsamma gäller om "flisan". Ingen av oss klarar av att ha ens ett litet stoftkorn i ögat en längre tid. Genom att använda en bild som i sig är omöjlig vill Jesus visa oss hur dåraktigt vi handlar när vi dömer andra.

Samtidigt är jämförelsen klar. Det är en stor skillnad mellan en liten flisa och en bjälke. Vi får leta grundligt och länge innan vi upptäcker flisan, men bjälken är lätt att se. När vi bara ser den lilla flisan hos vår nästa och inte upptäcker vår egen stora bjälke, visar detta att det är något fundamentalt galet med vår förmåga att döma. Det är något galet med vår syn på oss själva, vår självinsikt. Vi känner egentligen inte oss själva. Vi tror att vi är en annan än den vi är. Vi tror att vi är felfria medan vi egentligen är fulla av synd. Guds lag har inte fått avslöja oss. Vi tror inte att Guds heliga lag och krav på fullkomlighet gäller oss utan bara alla de andra.

Om vi bara är upptagna av att finna fel hos andra utan att se våra egna fel, kallar Jesus detta för hyckleri. I Mark. 7:6-8 får vi en bra beskrivning på hyckleri. Där kallar Jesus fariseerna och de skriftlärdar för hycklare och citerar Jesajas ord: "Detta folk ärar mig med sina läppar, men deras hjärtan är långt ifrån mig... Ni upphäver Guds bud och håller er till människors stadgar." En gudsdyrkan som bara består i munnens yttre beaktelse och ett yttre sken av fromhet och laguppfyllelse, utan hjärtats tro och kärlek, är hyckleri. Att utan kärlek fälla en förkastelsedom över vår nästa avslöjar samma hyckleri (se också Matt. 23:27-28 och Luk. 16:15).

I vers 1-5 har Jesus förmanat de troende att inte orätt döma andra människor. I vers 6 visar han att denna förmaning har en gräns. Vi får lov att avgöra vilka som är "hundar" och "svin".

För judarna representerade hundar och svin det mest orena de kunde tänka sig. I Östern levde hundarna som asdjur och det var förbjudet för judar att ha svin - för att inte tala om att äta dem.

Parallellismen i Jesu ord visar att det här handlar om *en* typ av människor, inte två: a) "*Ge inte det heliga åt hundarna*", och b) "*kasta inte era pärlor för svinen*". "Det heliga" och "era pärlor" är bilder för de heliga och dyrbara sanningarna i evangeliet. Evangeliet är "heligt" eftersom det är Guds eget ord, och det är dyrbart som en pärla som saknar sin like. Evangeliet om Guds nåd i Kristus är unikt.

Människor som bara föraktar evangeliet och trampar på det ska vi inte förkunna det för. Sådana människor kan också vända sitt förakt för evangeliet mot dem som förkunnar det, så att de *"sliter sönder dem"*, dvs. tar livet av dem.

Paulus och de andra apostlarna tvingades av och till göra det som Jesus här i Matt. 7:6 uppmanar till, nämligen neka att ge evangeliet åt dem som föraktar det. Se Apg. 13:45-46 och 18:6. Jfr också Rom. 16:17-18; Fil. 3:18-19.

Bed, sök, bulta på – Matt. 7:7-11

På nytt talar Jesus om bönen. Men detta avsnitt är inte en upprepning av det han sa om bönen i 6:5-15. Medan han i de tidigare verserna främst undervisade om bönens *innehåll*, är detta avsnitt en kraftig uppmaning till bön.

I Bergspredikan kommer Jesus med förmaningar till de troende. Han utlägger lagen i all sin stränghet. I 7:1-6 har han också gett lärjungarna svåra förmaningar. Han säger att de inte ska döma orätt, dvs. egenrättfärdigt, obarmhärtigt och på ett hycklande sätt. Kort sagt kan vi säga att en kristen inte ska döma där Gud inte dömer. I stället ska han rannsaka sig själv och bekänna sina synder för Gud. I en sådan botfärdig ande kan han kalla andra syndare till omvändelse och tro på syndernas förlåtelse.

Eftersom förmaningarna är så svåra att rätta sig efter för en kristen pga. hans gamla natur som hela tiden finns kvar, undervisar Jesus här om en mäktig hjälp som vi har fått i kampen mot vår onda natur. Denna hjälp är bönen. I bönen kan vi be vår himmelska Far om styrka, visdom och mod att leva enligt hans vilja.

"Bed ... sök ... bulta på." Lägg märke till att varje förmaning ökar i styrka. Det som motiverar oss till att be om något är att vi saknar något. Det som motiverar oss till att söka efter något är att vi har tappat bort något. Och det som motiverar oss till att banka på är att vi önskar att bli insläppta.

Varje förmaning följs av ett löfte. Om vi ber ska vi få. Om vi söker ska vi finna. Om vi bankar på ska dörren öppnas. Även om vi vet att vi är syndare och även om Gud vet mycket bättre än vi vad vi behöver, understryker detta trefaldiga löfte att Gud verkligen vill att vi ska be till honom. Det är vår himmelske Fars goda och nådiga vilja att vi utan att

tveka ska be till honom om allt. För Kristi skull har vi fri tillgång till hans tron.

Det är omöjligt att Gud inte skulle höra våra böner. För Kristi skull är han vår käre Far och vi hans kära barn. Han kan helt enkelt inte låta bli att höra våra böner. Att Jesus helt säkert hör våra böner visar han med hjälp av en liknelse: *"Vem bland er ger sin son en sten när han ber om bröd, eller en orm när han ber om en fisk?"* (vers 9-10). Ingen normal far ger sin son en sten i stället för bröd eller en orm i stället för en fisk.

Jesus vill alltså framför allt lära oss att Gud aldrig vill bedra oss. Han ska helt säkert höra våra böner och han ska ge oss det han ser blir till nytta och välsignelse för oss. Jfr Rom. 8:32; 2 Kor. 9:8.

Utifrån denna enkla illustration drar nu Jesus slutsatsen: *"Om ni som är onda förstår att ge era barn goda gåvor, hur mycket mer ska då inte er Far i himlen ge det som är gott åt dem som ber honom"* (vers 11).

Vad menar Jesus med "ni som är onda"? Vi har tidigare sagt att Jesus i Bergspredikan talar till de troende. Och i samma vers talar han om "er Far i himlen". Med "ni som är onda" kan alltså Jesus inte mena de otroende. Men också en troende har en ond natur som står Gud emot (läs också Rom. 3:9; 3:23).

I Luk. 11:13 säger Jesus: "... hur mycket mer ska då inte er Far i himlen ge *den helige Ande* åt dem som ber honom". Det finns ingen motsättning mellan detta och det Jesus säger här i Matt. 7:11: "... hur mycket mer ska då inte er Far i himlen ge *det som är gott* åt dem som ber honom". Den högsta gåvan vi kan få som människor är den helige Ande. För med den helige Ande följer alla andra stora välsignelser, syndernas förlåtelse, evigt liv och salighet. Alla dessa gåvor visar oss att vi är Guds kära barn.

Den gyllene regeln – Matt. 7:12

"Allt vad ni vill att människorna ska göra er, det ska ni också göra dem. Detta är lagen och profeterna." Det är inte svårt att förstå dessa ord. Som Faderns sanna barn ska vi vara mot vår nästa så som vi vill att andra ska vara mot oss. Vi ska visa vår nästa samma kärlek, vänlighet, godhet, hänsynsfullhet, hjälpsamhet osv. som vi önskar att han eller hon ska visa oss. Vi tycker ju om att andra är snälla och goda mot oss. Samma godhet ska vi visa vår nästa.

Kärlek är lagens uppfyllelse – kärlek till Gud och till vår nästa. Gud

har gett oss *två* tavlor. Vi uppfyller inte lagen bara genom att hålla den ena av tavlorna. Det är inte nog att bara vara god och snäll mot sin nästa och samtidigt inte alls bry sig om Gud. Inte heller kan vi säga att vi älskar Gud samtidigt som vi hatar vår nästa (1 Joh. 4:20).

Vi vet att den ende som verkligen kan hålla "den gyllene regeln" i Matt. 7:12 är vår Herre Jesus Kristus. Han har i sitt liv visat en fullkomlig kärlek både till Gud och till sin nästa. Allt det han ville att andra skulle göra mot honom gjorde han mot dem. Och när Jesus fullkomligt uppfyllde kärleksbudet, gjorde han det som vår ställföreträdare. Det var en viktig del av det verk han skulle utföra för att frälsa oss som inte klarar av att fullkomligt älska varken Gud eller vår nästa.

Profeten Jesajas bok – del 10 i en artikelserie

(forts. från Biblicum 4/11, s. 174-181)

Kapitel 30:1-33, det tredje ve: Följden av alliansen med Egypten

Herren befriade Israels barn från slavtjänsten i Egypten och tog sig an dem som sina barn. Men *"barnen"* är *"upproriska"* (v. 1, jfr 1:2). De bryr sig inte om Herrens ord och söker inte skydd hos honom inför hotet om ödeläggelse genom den assyriska invasionen. En allians med Egypten tror de ska bli deras räddning. Därmed *"hopar de synd på synd"*, för de rådslår och fattar beslut *"utan att min Ande är med"* (v. 1). *"De drar ner till Egypten, utan att ha rådfrågat min mun, för att söka skydd hos farao och en tillflykt under Egyptens skugga"* (v. 2). Men denna tillflykt kan inte ge skydd. Den kommer att bli till *"skam"* och *"förödmjukelse"* (v. 3).

Vers 4-5: När folkets stormän kommer till Soan i nordöstra Nildeltat och sändebuden når fram till Hanes, också i Nildeltat eller längre in i landet, ska det fåfånga i att hoppas på Egyptens hjälp bli uppenbart: *"Var och en kommer att skämmas över ett folk som inte kan vara dem till nytta, inte till bistånd eller hjälp utan endast till skam och hån."* Det sa också assyrerkungen Sanherib. När Jerusalem var nära att intas av den assyriska armén år 701 f. Kr. lät han hälsa till kung Hiskia i Jerusalem: *"Du förtröstar på den brutna röststaven Egypten, men när någon stöder sig på den går den in i hans hand och genomborrar den. Sådan är farao, kungen i Egypten, för alla som förtröstar på honom"* (Jes. 36:6). Det blev som både Jesaja och Sanherib förutsagt. Men den sanna hjälpen var det bara Jesaja som förkunnade. Den var Sanherib blind för.

Domsord över Negevkaravanen (vers 6-7)

Denna domsprofetia (på hebreiska *massá*) är kort, bara två verser. Profeten har i en syn från Herren sett en karavan med rika skatter på väg genom Negevöknen till Egypten. För att nå Egypten från Jerusalem måste man tåga genom *"farornas och ångestens land"*, där rytande lejon, ormar och flygande *"serafer"* höll till. Karavanen var på väg *"till ett folk som inte kan hjälpa dem"*. Men det har inte ledarna i Jerusalem förstått.

De har lastat karavanens åsnor och kameler med skatter och rikedomar för att från egyptierna köpa sig räddning undan assyrierna. Men Egyptens hjälp är *"fångenskap och tomhet. Därför kallar jag Egypten 'Rahab' (storskrävlaren) som inget förmår"* (v. 7). Vilken kontrast till den sanne Hjälparen som Israel och Juda vänt ryggen!

Judas trolöshet och förakt för Herrens ord (vers 8-14)

Vittnesbördet om Judas oerhörda trolöshet mot Herren ska inte bara framföras muntligt utan skrivas ner på en tavla och i profetens bokrulle *"så att det bevaras för kommande dagar, alltid och för evigt"* (v. 8). Folket i Jerusalem och Juda är upproriskt och lögnaktigt. De är *"barn som inte vill höra HERRENS undervisning"*. Fräckt uppmanar de profeterna att inte framföra vad Herren låtit dem se: *"Skåda inte!", "Profetera inte!"* Profetens sanningar är obekväma. De vill i stället höra smickrande och bedrägliga ord (v. 9-10).

I samband med sin kallelse fick Jesaja se den trefaldigt helige (kap. 6). Därför använder Jesaja genom hela sin bokrulle beteckningen *"den Helige"* och *"Israels Helige"* om HERREN, den ende sanne Guden. Men folket vill bli av med *"Israels Helige"* och slippa höra om Herrens väg, den rätta vägen. De vill ha en religion som passar deras egna tankar, en religion som tillåter dem att gå sina egna vägar (v. 11).

Följden av folkets falska tro och syndiga handlande är allvarig. Profeten liknar den vid en spricka i en hög mur, en spricka som sprider sig neråt och blir allt större tills hela muren plötsligt brakar samman (v. 13). Muren krossas som en lerkruka, så fullständigt att inte ens skärvorna kan användas till något gott, t.ex. att raka fram glöd från eldstaden eller ösa upp vatten ur dammen (v. 14).

Kontrasten mellan Herrens frälsningsväg och människornas (vers 15-18)

Vad är lösningen på folkets allvariga situation? Hur ska Jerusalems och Judas invånare bli räddade undan den assyriska krigsmakten och förstörelsen? Israels Helige, som folket inte vill veta av, säger: *"Om ni vänder om och är stilla ska ni bli frälsta. Genom stillhet och förtröstan blir ni starka"* (v. 15). Herren är räddningen. Lita i stilla förtröstan på hans löftesord! Mänskliga ansträngningar med hjälp av mänskliga allianser och snabba hästar kan inte rädda er! Vänd om från er tillflykt till Egypten och till andra makter som inte kan hjälpa. *"Men ni vill inte"* (v. 15). *"Nej, på hästar tänker vi fly... På snabba hästar tänker vi ge oss av"* (v. 16).

Människornas försök till självfrälsning gör bara olyckan värre: *"Tusen ska fly för en enda mans hot, och för fem mäns hot ska ni alla fly, till dess det som är kvar av er är som en ensam stång på toppen av ett berg"* (v. 17). Men Herren vill ingen syndares död. Också Jerusalems upproriska och syndiga invånare vill han rädda från den hotande ödeläggelsen och erbjuda dem den verkliga frälsningen: förlåtelse och evig salighet. *"Därför väntar HERREN på att få visa nåd, han visar sin höghet för att förbarma sig över er. Ty HERREN är en domens Gud. Saliga är alla som väntar på honom"* (v. 18).

Herrens stora godhet och frälsande nåd (vers 19-26)

Jesaja påminner de lidande i Sion om Herrens stora godhet och nåd. Domen pga. den judiska nationens avfall från Herren drabbar både de troende och de avfälliga. Men *"nödens bröd och lidandets dryck"* ska få ett slut för de troende (v. 20). De ska få erfara Herrens nådiga omsorg. *"Han ska förvisso vara nådig mot dig när du ropar. Så snart han hör din röst ska han svara dig"* (v. 19). Sanna profeter och lärare ska *"inte längre gömmas undan"* (jämför 30:9-11), utan Herrens undervisning om den sanna vägen (*"Här är vägen"*, v. 21) ska ljuda så att de troende inte går vilse. Avgudabilderna, förföriskt överdragna med silver och guld, ska kastas bort som något orent (v. 22).

Att ta emot Guds undervisning och förtrösta på Herren medför alltid välsignelse. Det syns inte alltid men kan göra det. När Jesaja bl.a. profeterar att bondens åkrar ska ge rikliga skördar och boskapen få gå i bet på stora betesmarker (v. 23-24), kan det handla om yttre välsignelser som de troende då och då får erfara. Men det kan också vara en bild för de andliga välsignelser som tron på Herren för med sig.

Den slutliga frälsningens dag kallas i vers 25 för *"den stora slaktens dag"*, eftersom Guds och hans folks fiender då slutgiltigt besegras. *"Tornen"*, dvs. fiendernas starka fästen, ska då falla och befrielsens härlighet till fullo visa sig. Den skildras med följande bilder: bäckarna ska inte vara uttorkade utan fulla av friskt strömmande vatten och *"månens ljus ska vara som solens och solens ljus ska vara sju gånger starkare, som ett sjufaldigt dagsljus"* (v. 26). Här är det inte fråga om ett fysisk solljus som med denna styrka skulle vara ytterst skadligt. Det är en bild för den gudomliga härlighet som den här skapelsens solljus bara är en blek föraning om. På denna härliga dag är striden över med de skador och sår som Guds fiender (djävulen, synden och otron) tillfogat Guds barn.

"HERREN förbinder sitt folks skador och helar såren efter slagen som det fått" (v. 26).

Dom över Assyrien (vers 27-33)

Herren ska låta sin vredesdom drabba fiendefolket. *"Hans andedräkt är lik en flod som svämmas över... Han ska sälla hednafolket i förintelsens säll"* (v. 28), till frälsning och glädje för de troende. De gläder sig över Guds frälsningsgärningar: *"Då ska ni sjunga som under en natt då man firar helig högtid, och era hjärtan ska glädja sig som när man under flöjtspel tågar upp på HERRENS berg, upp till Israels klippa"* (v. 29). Men Guds fiender fylls av skräck inför sin undergång: *"För HERRENS röst ska Assur gripas av skräck, när han slår honom med sin stav"* (v. 31). Herrens domsingripande liknas vid *"förtärande eld, storm, slagregn och hagelstenar"* (v. 30).

Sedan länge är *"en tofetplats"* (hebr. *tófet*) beredd åt Guds fiender, ett evigt brinnande Gehenna (v. 33, jämför 1:31 och 66:24). Tofet var namnet på en avskrädesplats i Hinnoms dal söder om Jerusalem där elden ständigt brann och där otroende gick så långt i sin avfällighet att de offrade sina egna barn till guden Molok (se 2 Kung. 23:10; 2 Krön. 28:3 och Jer. 7:31). Översatt till grekiska blir Hinnoms dal *"Gehenna"*. Med tanke på den ständigt brinnande elden i Hinnoms dal och den skriande ogudaktighet som där förekom blev Gehenna i Nya testamentet ett användbart namn för helvetet (se t.ex. Matt. 5:22,29,30; 10:28; 23:33).

Kapitel 31:1-32:20, det fjärde ve: Den falska och den sanna hjälpen

"Att frukta HERREN är början till vishet, att känna den Helige är förstånd" (Ords. 9:10). En sådan gudsfruktan och kunskap saknar de ledande i Jerusalem. *"De vänder inte sin blick till Israels Helige och frågar inte efter HERREN"* (v. 1), inte ens när de assyriska trupperna erövrat Nordriket Israel, nu invaderar Sydriket Juda och hotar att lägga Jerusalem i ruiner. I otro hoppas man i stället på hjälp från Egypten. Ett fjärde *"ve"* uttalas över denna flagranta otro: *"Ve dem som drar i väg ner till Egypten för att få hjälp. De förlitar sig på hästar och förtröstar på vagnar, därför att de är många, och på ryttare, därför att mängden är stor"* (v. 1).

Att bedriva allianspolitik med Egypten och hoppas på den egyptiska krigsmaktens många hästar och vagnar var vis politik i de avfälligas ögon

men i själva verket dårskap. Salomos ord "Att frukta HERREN är början till vishet" (se också Ps. 111:10) hade de glömt. Sarkastiskt säger Jesaja: HERREN "är också vis". Honom kan man lita på som den sanna visheten. *"Han tar inte tillbaka sina ord."* Domen över Guds fiender står fast: *"han låter olyckan komma"* och *"reser sig upp mot de ondas hus och mot hjälp från ogärningsmän"* (v. 2). Egyptiernas vishet och hjälp är inte mycket att lita till. *"Egyptierna är människor och inte Gud, deras hästar är kött och inte ande"* (v. 3). Båda parter i alliansen (hjälparen och den hjälpte) *"ska tillsammans förgås"* (v. 3).

Sions enda räddning är *"HERREN Sebaot"*. Han ska *"fara ner för att strida på Sions berg och uppe på dess höjd"* mot Guds fiender och likt ett lejon inte skrämmas av herdars rop och skrik (v. 4). Jerusalems sanna beskydd och hjälp är HERREN. *"Han ska beskydda och hjälpa, skona och rädda"* (v. 5). Genom lag och evangelium vill Jesaja åstadkomma omvändelse och tro bland de avfälliga: domen över Guds fiender står fast (lagen) och HERREN är den sanne hjälparen och beskyddaren (evangelium). *"Vänd om till honom som ni så djupt har avfallit ifrån, ni Israels barn"* (v. 6). Att lita på människogjorda gudar är dårskap. Det kommer alla att inse på den dag då Herren griper in till dom och frälsning: *"Ty på den dagen ska var och en kasta bort sina avgudar av silver och sina avgudar av guld, som era händer har gjort åt er till synd"* (v. 7).

Vers 8-9: Herren hade använt sig av den assyriska världsmakten som sitt vredesverktyg mot sitt avfälliga folk (Jes. 10:5ff). Men Assur-Babels kung överskred sitt uppdrag, agerade högmodigt och likställde HERREN med människogjorda avgudar: "Eftersom min hand har drabbat andra gudars riken, som hade fler gudabilder än Jerusalem och Samaria, skulle jag då inte göra med Jerusalem och dessa gudabilder som jag har gjort med Samaria och deras gudar?" (10:10-11). Därför kommer Herrens vredesdom att drabba Assyrien och dess kung till räddning för Jerusalem, inte tack vare hjälp från Egypten utan genom Herrens övernaturliga ingripande: *"Assur ska falla, men inte genom en mans svärd. Ett svärd som inte är en människas ska förtära honom. Han ska fly för svärd och hans unga män sättas i tvångsarbete. Hans klippa ska dra bort i skräck, hans furstar överge baneret i panik. Så säger HERREN, vars eld är i Sion, vars ugn är i Jerusalem."* HERREN och hans heliga eld finns i Sion. Han är en förtärande eld för Sions fiender, inte en vanmäktig, människogjord avgud. Upproriskheten mot honom kan inte förbli ostraffad.

Messias sanna Sion (32:1-8)

Som kontrast till det avfälliga Juda, inledd med ordet "Se!", skådar Jesaja här in i framtiden och ser den messianske konungens rättfärdiga regering. Att regera "*i rättfärdighet*" och "*med rättvisa*" (v. 1) betyder att undervisa och styra i full samklang med Guds vilja. Det gör Messias och hans "furstar" (apostlarna). Vilken kontrast till de avfälliga ledarna i Jerusalem som sökte sin och sitt rikes räddning genom andra gudar och en allians med Egypten!

Messias sanna Sion är inte ett yttre lyckorike. Dess invånare får utstå storm och slagregn och pinande hetta (v. 2). Men de tar sin tillflykt till Messias när det stormar och söker skydd hos honom mot störtsturarna. Likt "*vattenbäckar i en ödemark*" och likt "*skuggan av en väldig klippa i ett törstigt land*" ger han dem livgivande dryck och vederkvickande svalka (jfr Ps. 91:1f). I Palestinas torra klimat är rinnande vatten och skugga talande bilder för vad Messias erbjuder. "*Var och en*" (hebr. *ish*) som tar emot hjälpen från Messias och hans "furstar" blir i sin tur till hjälp, skydd och svalkande skugga för andra (v. 2). De troende har fått sina ögon och öron öppnade. De är inte längre "förblindade", döva, obetänksamma och oförstående. Herren har förvandlat dem så att t.o.m. "*de stammandes tunga ska tala flytande och klart*" (v. 3-4) om Messias och hans väldiga gärningar.

I den här världens riken råder ofta en bakvänd situation: dårskap prisas som ädel visdom och girighet hyllas som frikostighet. Så är det inte i rättfärdighetens rike, i det sanna Sion: "*Dåren ska inte mer kallas ädel, girigbuken inte kallas frikostig*" (vers 5). I Messias rike avslöjas dårskapen som dårskap. Att handla ogudaktigt och sprida "*villoläror om HERREN*" hör inte hemma i Guds rike. Där upprätthålls den rätta skillnaden mellan gott och ont. "Ve dem som kallar det onda gott och det goda ont", lyder Herrens ord redan i Jes. 5:20. Det är girigbuken som "*tänker ut ondskefulla anslag*". Han fördärvar de betryckta genom lögnaktiga ord och den fattige när han vädjar om rättvisa (v. 7). Den ädle däremot tänker och håller fast vid ädla tankar (v. 8).

Det jordiska Sion till skillnad från det sanna Sion (32:9-20)

Sions sorglösa och säkra kvinnor (jfr 3:16-4:1) borde besinna sig inför den förestående domen. "*När dagar lagts till år ska ni darra, ni som är så sorglösa*" (v. 10). Bakgrunden till denna profetia torde vara situationen i Jerusalem något år före den assyriska belägringen år 701 f. Kr. Skillna-

den mellan det jordiska Sion och det sanna Sion är markant. Jerusalems *"självssäkra döttrar"* känner sig säkra genom alliansen med Egypten. Kan-ske tänkte de också: "Här är Herrens tempel, Herrens tempel, Herrens tempel", precis som på Jeremias tid (Jer. 7:5), och betraktade templet som en lyckoamulett som gav säkerhet oberoende av deras trolöshet. Jesaja genomskådar den falska säkerheten och ser vad som kommer att drabba Juda och Jerusalem: de vackra fälten förstörs och *"törne och tistel"* skjuter i höjden på åkrarna, *"vinskördens uteblir, ingen fruktskörd kommer mer"* (v. 10-13). *"Alla glädjens boningar i den yra staden"* kommer att fyllas med klagan.

I verserna 14-20 ser Jesaja både det förgängliga Jerusalems undergång och det sanna Sions blomstring. Det som får sin uppfyllelse vid olika tillfällen under historiens gång ser profeten samlat i en och samma syn: *"Palatset blir övergivet, den folkrika staden lämnas öde. Ofelhöjden med tornet förvandlas till grotthålor för alltid."* Vid nybablyoniernas erövring av Jerusalem år 587 f. Kr. och vid Jerusalems förstörelse år 70 e. Kr. skedde detta. Samtidigt ser Jesaja hur Jerusalem förvandlas från en öken till ett bördigt fält *"genom att Anden från höjden utgötes över oss"*. Denna bild innebär att torra och andligt döda får liv, kommer till tro. Guds troende barn utgör det sanna Sion som är en rättfärdighetens boning med frid och trygghet till evig tid.

Orden *"rätten"* och *"rättfärdigheten"* (v. 16) passar inte som beskrivning på det avfälliga Jerusalem. Se t.ex. Jesajas ord i 1:21: *"Hur har inte den trogna staden blivit en hora! Den var full av rätt, rättfärdighet bodde därinne, men nu mördare."* Orden *"rätten"* och *"rättfärdigheten"* anknyter till början av kapitel 32 som vi sett handlar om den messianske kungen och hans rike (på hebreiska är det fråga om samma ord i vers 1 och vers 16: *mishpat* och *tsedaqa/tsädäq*). Den messiastroende kvarlevan är Herrens sanna folk som *"ska bo i fridfulla hem, i trygga boningar och på säkra viloplatser"* (v. 17). Det är en andlig verklighet också när hagel faller och det jordiska Jerusalem förödmjukas. *"Hagel ska slå ner skogen och staden bli djupt förödmjukad"* (v. 19). Det sanna Sion är inget yttre lyckorike fritt från fientliga angrepp och svårigheter. Friden i det sanna Sion består av de troendes saliga gemenskap med Herren tack vare Messias ställföreträdande gottgörelse (se kap. 53). Med bildspråk uttrycker Jesaja saligheten och friden i det sanna Sion så här: *"Saliga ni som sår vid alla vatten och låter oxen och åsnan fritt ströva omkring"* (v. 20).

Kapitel 33:1-24, det femte ve:

Fördärvaren ska straffas och Jerusalem räddas

Detta kapitel, det sista av Jesajas fem ve-profetior, har som bakgrund att den assyriska armén invaderat Juda, belägrat Jerusalem och nu hotar staden med total ödeläggelse. Bakgrunden till beteckningen "plundrare" eller kanske bättre översatt "bedragare" är följande: Den assyriske kungen Sanherib begärde en stor lösensumma av Juda kung Hiskia för att skona Jerusalem: inte mindre än 300 talenter silver (ca 11 ton) och 30 talenter guld (ca 1 ton). Hiskia betalade denna oerhört stora lösensumma (2 Kung. 18:14f) men Sanherib fullföljde i alla fall belägringen med sikte på total ödeläggelse av Jerusalem. Sanherib bedrog Hiskia. Nu uttalar Jesaja Herrens ve över denne plundrare och bedragare.

Att söka stöd i Egypten eller förhandla med den assyriske angriparen är ingen lösning på Jerusalems problem. Den sanna hjälpen finns bara hos HERREN och den är oförtjänt, bara av nåd. Det visste Jerusalems första kung: *"Vänta på HERREN"*, säger David i Ps. 27:14, "var stark och frimodig i ditt hjärta och vänta på HERREN!" Jesaja vädjar till Herrens oförtjänta godhet och ber: *"HERRE, var oss nådig, vi väntar på dig. Bli du vår arm var morgon, vår frälsning i nödens tid"* (v. 2). Jesaja vet att HERREN har makten över alla folk och kan besegra den väldiga assyriska folkarmén: *"För det väldiga dånet flyr folken, inför ditt majestät skingras folkslagen"* (v. 3).

Herren uppenbarade för Jesaja att "ödeläggaren" och "bedragaren" (Sanherib) själv skulle drabbas av ödeläggelse och själv till sist bli bedragen (v. 1b). Den natt då Herren uppenbarade: "In i denna stad ska han inte komma... Jag ska skydda och rädda denna stad för min och min tjänare Davids skull" (2 Kung. 19:33-34), samma natt hände följande: Genom ett övernaturligt ingripande ödelade Herrens ängel Sanheribs armé genom att döda 185 000 man. Och 20 år senare, 681 f.Kr., blev Sanherib mördad av sina egna söner när han tillbad i sin gud Nisroks tempel (2 Kung. 19:35-37, Jes. 37:36-38).

I stället för ödeläggelse och plundring genom Sanheribs väldiga folkarmé ska följande ske: Sions invånare ska likt en svärm gräshoppar plundra den slagna armén utanför Jerusalems murar: *"Ert byte ska samlas in som när gräsmaskar tar för sig. Som gräshoppar störtar fram störtar man sig över det"* (v. 4). Sanherib hade hånat HERREN som en maktlös gud likt hednafolkens avgudar: "Vilken bland andra länders alla gudar har kunnat rädda sitt land ur min hand. Skulle då HERREN kunna rädda

Jerusalem ur min hand?” (2 Kung. 18:35). Nu får Sanherib erfara den ende sanne gudens höghet och makt: *”Upphöjd är HERREN, ty han bor i höjden. Han uppfyller Sion med rätt och rättfärdighet”* (v. 5).

Orden *”rätt och rättfärdighet”* hör, som vi tidigare sett, samman med den messianske kungen och kännetecknar hans stad och rike. I profetian om Messias födelse i kapitel 9:6-7 betonar Jesaja att Messias rike präglas av frid utan slut och är grundat på och hålls vid makt med *”rätt och rättfärdighet”*. De som fruktar HERREN, dvs. de troende, tillhör detta rike, det sanna Sion, tack vare HERREN som är *”rik på frälsning, vishet och kunskap”* (v. 6). Han är den troendes fasta grundval i alla hans livsdagar. *”HERRENS fruktan, det är Sions skatt”* (v. 6). Alla jordiska städer och riken däremot är förgängliga och långt ifrån helt genomsyrade av frid, rätt och rättfärdighet. Utan HERRENS fruktan, dvs. tron på honom, saknar de det som tron tar emot: frälsning, vishet och andlig kunskap.

”Se, deras modiga män klagar på gatorna, fredsbudbärarna gråter bitert” (v. 7). De som inte fruktar Herren, hur modiga de än är, kan inte rädda Jerusalem med sina gärningar, inte heller *”fredsbudbärarna”*. De kom till Sanherib med den avtalade lösensumman och hoppades på assyriernas tillbakadragande och fred. Bedragna måste de gråta bittert. Sanherib bröt avtalet: *”Han bryter överenskommelser, föraktar städer, tar ingen hänsyn till människor”* (v. 8). De har inte kunnat rädda landet undan ödeläggelse: *”Vägarna är öde, ingen går mer på stigarna”* (v. 8). *”Landet sörjer och försmäktar”* (v. 9). Libanon, Saron, Bashan och Karmel har berövats sin frodiga grönska.

Vers 10-12: Jesaja och de som fruktar Herren förtröstar på Herrens frälsning mitt i yttre nöd. När allt hopp tycks vara ute ska HERREN gripa in och visa vem som har makt att frälsa. *”Nu ska jag gripa in, säger HERREN, nu ska jag resa mig upp, nu ska jag visa min höghet”* (v. 10). Även om den starka världsmakten belägrar och ämnar uppsluka Jerusalem, ska Herren utan hjälp av judiska soldater och allierade trupper från Egypten besegra dem. Assyrierna skröt med sin stora makt och hånade både Hiskia och HERREN som maktlösa. Men deras planer är inget annat än halm och strå. De ska förtäras av sin egen eld (v. 11). Jesaja använder två bilder för den assyriska folkarméns undergång: Precis som man brukade upphetta kalksten för att åstadkomma kalk, ska folken förbrännas till kalk. De ska besegras lika snabbt och plötsligt som när torra törnbuskar bränns upp i eld (v. 12). I kap. 37:36 kan vi läsa om vad som plötsligt och snabbt hände utan att en enda judisk soldat dog.

Vers 13-19: Herren uppmanar dem som är långt borta: "Hör vad jag har gjort!", och de som är nära: "Lär känna min makt!" Herrens frälsningsgärningar är en stor tröst för de troende. De stärker tilliten till HERREN och upptänder tro. Men för "syndarna i Sion" sprider hans mäktiga ingripande skräck. "Bävan griper de gudlösa" (v. 14). Herrens helighet och makt är för dem som "en förtärande eld".

Vem kan då bestå när Israels Helige visar sin höghet och makt? Jesaja själv bävade ju inför den trefalt Helige: "Ve mig, jag förgås! Ty jag är en man med orena läppar" (6:5). Och Hebreerbrevets författare skriver: "Vår Gud är en förtärande eld" (Hebr. 12:29). Svaret är: Ingen kan bestå inför Guds förtärande eld genom egna gärningar. Ingen är så ren och rättfärdig. "Alla har avfallit, alla är fördärvade" (Ps. 15:3; 53:4). "Alla har syndat" (Rom. 3:23). Men syndaren erbjuds i evangeliet syndernas förlåtelse och den rättfärdighet som lagen kräver som en fri gåva (se detta kapitel:s sista mening, vers 24b och bl.a. 1:18; 44:22; 53:4-6, 11-12). De som tar emot denna räddning, förlåtelsen och rättfärdigheten från Gud, kallas "de rättfärdiga" (se särskilt i Psaltaren) och vill som en följd av denna gåva leva i enlighet med hans vilja. Herren sörjer för den troendes trygghet och uppehälle. Det målande bildspråket uttrycket det så här: "*Han får bo på höjderna, klippfästen är hans värn. Han ska få sitt bröd och aldrig sakna vatten*" (v. 16).

I vers 15 räknar Jesaja upp sådant som är i enlighet med Guds vilja: att vandra i rättfärdighet, tala det som är rätt, förakta det som vinns genom förtryck, avhålla sina händer från att ta mutor, hålla sig borta från blodgärningar och ondska. Motsatsen präglade "syndarna i Sion": de föraktar Israels Helige (1:4), "alla älskar de mutor" (1:23), "de tillber sina händers verk" (2:8), "de stadgar orättfärdiga stadgar och skriver orätta lagar för att förvrida rättvisan för de nödställda och beröva de nertryckta i mitt folk deras rätt" (10:1f).

De fem ve-utsagornas avslutning: Messias härliga rike (vers 17-24)

Jesajabokens första avsnitt, kap. 1-12, har som avslutning kap. 12: det sanna Sions lovsång över Herrens frälsning. Det andra avsnittet, kap. 13-27, har som avslutning kap. 24-27: Herrens slutliga dom och eviga härlighetsrike. Vi har nu kommit till det tredje avsnittets avslutning. Det tredje avsnittet, de fem ve-utsagorna (kap. 28-33) avslutas med 33:17-24, en ljuvlig kontrast till all avfällighet och synd i Israel och Juda som beskrivs i ve-utsagorna.

I verserna 17-24 riktas vår blick mot en stad och ett rike av ett helt annat slag än det jordiska Jerusalem och dess rike: Messias härliga rike, det sanna Sion: *"En kung i sin skönhet ska dina ögon se, de ska blicka ut över ett vidsträckt land"* (v. 17). Om Messiaskonungen sjunger Koras söner: "Skönast är du bland människors barn, nåd är utgjuten över dina läppar" (Ps. 45:3). Att för sin inre blick se Messias och hans rike ger hopp och glädje mitt i ett avfälligt land och i en avfällig stad. Hos Messias finns inget svek, ingen orenhet, endast rätt och rättfärdighet. Han är skön alltigenom och hans land är inte begränsat till området från Egyptens bäck till Libanons berg. Det är *"ett vidsträckt land"*, dvs. omfattar hela världen. I Ps. 72:8 sjunger Salomo om Messias världsvida rike: "Han ska härskas från hav till hav, från floden till jordens ändrar."

Jerusalems invånare kan nu, efter HERRENS stora frälsningsgärning i samband med Sanheribs belägring, tänka tillbaka på *"förskräckelsens tid"* (v. 18), då assyrierna var ytterst nära att inta staden med ödeläggelse och död som följd. Nu är *"det vildsinta folket med obegripligt språk"* borta (v. 19). Sarkastiskt kan de fråga: *"Var är nu skrivarna, var är skatteindrivarna, var är de som räknade tornen?"* (v. 18). Var är de hånfulla och segervissa assyriska officerarna? Ligger de döda och plundrade utanför murarna eller är de på väg hem till Nineve tillsammans med Sanherib och resterna av hans väldiga armé? HERREN har nu visat vem som har makten och att han och endast han är den verkliga Frälsaren.

Messias och hans rike hör ihop. I vers 17 riktas våra blickar mot Messias i hans skönhet. I vers 20 uppmanar profeten: *"Se på Sion, våra högtiders stad! Dina ögon ska skåda Jerusalem."* Här är det inte fråga om det Sion, det Jerusalem som avfälligt vänder sin Herre och Frälsare ryggen. Här är det fråga om det sanna Sion, de troendes stad och rike, *"en säker boning, ett tält som inte flyttas bort"*. Här samlas de troende som en sann högtidsförsamling runt Herren, lovprisande och i trygghet. Den liknas vid ett tält *"vars tältpinnar aldrig ska ryckas upp och ingen av dess tältlinor ska brista, för där är HERREN i sitt majestät"* (v. 20f). "Guds stad" är "den Högstes heliga boning. Gud bor där inne, den vacklar inte", sjunger Koras söner (Ps. 46:5f). "Det som skakar ska försvinna eftersom det är skapat, för att det som inte kan skaka ska bestå. Då vi alltså fått ett rike som inte kan skaka, låt oss vara tacksamma och tjäna Gud efter hans vilja, med vördnad och fruktan", skriver Hebreerbrevets författare (Hebr. 12:27-28). Det sanna Jerusalem ska inte vackla och gå under som det jordiska Jerusalem. Jämför Jesajas ord om det jordiska

Jerusalem: "Jerusalem vacklar och Juda faller, därför att de med tal och gärningar står emot HERREN" (3:8). "Om än ditt folk Israel vore som havets sand, ska bara en kvarleva av det vända om, förödelse är beslutad... Ty förödelse och beslutad straffdom ska Herren HERREN Sebaot låta komma över hela landet" (10:22f).

Ofta används murar som bild för att Herren är det sanna Sions trygghet och försvar. Här används en annan bild: "*Han ska vara för oss som floder och breda strömmar*" (v. 21), likt breda vallgravar som inga fiender kan ta sig över. Varken krigsskepp eller roddarfartyg ska kunna hota staden. Dess kung är nämligen ingen mindre än HERREN själv, vår domare, lagstiftare och frälsare (v. 22).

Orden "*dina tåg hänger slaka*" (v. 23) är inte så lätta att förstå i detta sammanhang. Somliga har tolkat dem som syftande på Assyrien som likt ett välutrustat krigsfartyg hotar det svaga Sion men ska misslyckas med sitt uppsåt. Problemet med denna tolkning är att grundtextens "dina" är femininum liksom Sion. Assur (Assyrien) däremot är maskulinum. Vad vill då denna bild säga om den syftar på Sion? Det sanna Sions styrka är av helt annat slag än världslig rustning, och det jordiska Sion hade inte mycket att sätta emot den assyriska världsmakten. De troendes styrka är HERREN, inte ett krigsskepp med välspända tåg, stadigt fastsatt mast och spänt segel. "*Dina tåg hänger slaka, de håller inte masten stadig, seglet är inte spänt.*" Jämför Johannes ord om de troende: "Din kraft är ringa" (Upp. 3:8), den egna kraften. Herren är deras kraft och styrka.

Genom den övernaturliga räddningen undan den till synes oövervinnliga assyriska invasionsarmén hade HERREN visat att endast han är Sions räddning och försvar, inte mänsklig styrka. Detsamma visade Herren vid uttåget ur Egypten, den mest brukade bilden för den sanna frälsningen från djävul, synd och död. Frälsningen ut ur Egypten och undan den belägrande assyriska armén var mänskligt sett omöjlig, lämpliga bilder för den sanna frälsningen som är omöjlig för människor, utslutande Guds övernaturliga gärning.

Då Herren räddar och besegrar fienderna kan "*mycket rövat gods utskiftas*" och t.o.m. "*lama ska då ta byte*" (v. 23). Redan i 33:1 profeterade Jesaja om att den assyriske plundraren själv skulle plundras. När 185 000 man låg döda utanför Jerusalems murar kunde t.o.m. lama ta byte. Sions invånare hade inte till någon del bidragit till denna seger. Den ägde rum trots det jordiska Sions otro och avfall från Herren.

I kapitlets sista vers ser Jesaja Sions slutliga triumf över alla fiender, inte bara över fientliga makter som Assyrien, utan över de värsta fienderna: djävulen, synden och döden. Då är all sorg och allt lidande slut. *"Ingen av invånarna ska säga: 'Jag är sjuk'. Folket som bor där har fått sin synd förlåten"* (v. 24). Syndernas förlåtelse tack vare Messias ställföreträdande gottgörelse (se kap. 53) är förutsättningen för Sions sanna och eviga frid, de troendes slutliga triumf över djävul, synd, sjukdom och död. Jesaja såg samma himmelska Jerusalem som Johannes: "Gud själv ska vara hos dem och han ska torka alla tårar från deras ögon. Döden ska inte finnas mer och ingen sorg och ingen gråt och ingen plåga. Ty det som förr var är borta" (Upp.21:3-4, jfr Jes.25:8).

SE

SETH ERLANDSSON

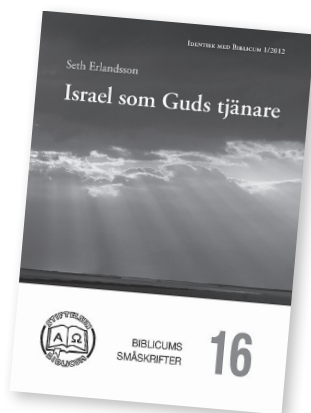
Israel som Guds tjänare

Pris 70 kr.

Beställs från

BIBLICUM FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.

E-mail: biblicum@bredband.net

Bibelundervisningen i tidigare årgångar

Det är lätt att glömma bort den bibelundervisning som getts i tidigare årgångar av tidskriften *Biblicum*. Därför vill vi påminna om hur lätt det är att via en dator ta del av den undervisning som där finns. Så här enkelt är det: Man går till www.Biblicum.se och klickar därfter på *Tidskriften* och därefter på *Arkiv* för numren från 1972-1999 eller på *Senare nummer i PDF-format* för numren från 2000 och framåt.

Som exempel på vad man kan hitta trycker vi här om två små artiklar från 1984, nr 4. De är alltså högaktuella.

Hesekiel 38 och Ryssland

Flera populära uttolkare av Hes. 38:2-5 hävdar att detta avsnitt profeterar om en invasion av Israel från Ryssland (t.ex. Lindsey). Man har satt likhetstecken mellan det hebreiska ordet *Rosh* liksom *Gog* och *Magog* med Ryssland, vidare *Meshech* med Moskva och *Tubal* med Tobolsk.

I *Biblical Archaeologist*, Spring 1983, tar den kände forskaren Edwin Yamauchi upp frågan om identifieringen av namnen i Hes. 38. Jag skall referera litet från denna artikel, som bär rubriken *Russian Attacks?*

Ordet *Rosh* översätts vanligtvis med hövding eller huvud (som i uttrycket *Rosh hash-shanah* som är namnet på det judiska nyåret och som ordagrant betyder »årets huvud»). Ordet *Rosh* kan inte hänsyfta på det moderna Ryssland. Namnet *Rus* sattes i förbindelse med Kievområdet först genom vikingarna på medeltiden.

De gåtfulla namnen *Gog* och *Magog* har lett till en rad olika tolkningar. Den vanligaste tolkningen är att sätta likhetstecken mellan *Gog* och den berömde Gyges (död 644 f. Kr), kung i Lydien (västra Turkiet).

Assyriska texter talar om Gyges som Gugu, som är språkligt besläktat med Gog. Men även om namnen är lika, sammanfaller inte de geografiska detaljerna. Gog och hans skaror sägs komma från »längst uppe i norr» (Hes. 38:15). Men Gyges rike sträckte sig aldrig längre än till östra Anatolien norr om Israel. Skilda försök att förklara Gogs och Magogs bakgrund har inte vunnit allmänt accepterande.

Att identifiera *Meshech* med Moskva och *Tubal* med Tobolsk är helt ohållbart. Allt sedan slutet av 1800-talet har vi haft tillgång till assyriska texter som placerar Meshech (Mushku) och Tubal (Tabal) i centrala respektive östra Anatolien (se Olmstead 1923, 143-44, 221-28, 266-67).

Under Sargon II:s regering (722-05) reagerades Mushki i centrala Anatolien av den berömde konungen Mita, känd i klassiska källor (t.ex. Herodotos I, 14) som frygiernas Midas, som enligt legenden endast genom beröring kunde förvandla allting till guld. Vi kan sluta oss till att frygierna som kom västerifrån och Mushki som kom österifrån förenades till ett rike.

Om nu Rosh inte är Ryssland och Meshech och Tubal båda kan placeras i Turkiet, kan vi ändå fråga: Finns det andra bibliska anspelningar på invadörer från vad som idag är det moderna Ryssland? Svaret är: Ja det finns det. Det bibliska *Gomer* (Hes. 38:6; 1 Mos. 10:2, 3) kan sättas i förbindelse med en invaderande stam från Ryssland, känd i icke-bibliska källor som kimmerierna (akkadiska *Gimmiraia*, grekiska *Kimmerioi*). Herodotos (IV, 11-13) berättar att kimmerierna drevs över Kaukasus av skyterna, när dessa drevs västerut av andra.

Kilskriftskällor nämner en invasion av kimmerierna. De attackerade först riket Urartu (det bibliska Ararat) mot slutet av 700-talet f. Kr. Enligt assyriska uppgifter blev konung Rusa I (735-14) så förkrossad av den kimmeriska invasionen att han begick självmord.

Urartu försvagades år 707 av ytterligare en kimmerisk raid. Rusas son Argishti led ett stort nederlag vilket Sanherib berättar om. Sedan drog kimmerierna vidare västerut in i östra Anatolien där de stötte på assyrierna. Fastän Sargon II då var ganska gammal, ledde han den assyriska armén mot invadörerna. Han omkom 705 under ett krigståg i Tabal.

Assyrierna fortsatte att oroas av kimmeriernas närvaro, vilket en rad frågor som Esarhaddon (681-68) riktade till guden Shamash bär vittnesbörd om. Esarhaddon lyckades besegra kimmerierna omkring 678 när de hotade Tabal. Därefter trängde kimmerierna in i centrala och

östra Anatolien, erövrade den grekiska kolonin Sinope och förstörde Gordion, Midas huvudstad omkring 676.

Från assyriska källor får vi veta att hotet från kimmerierna tvingade Gyges att vädja till assyrierna om hjälp någon gång mellan 668 och 665. En slutlig raid år 644, vid vilken huvudstaden Sardis föll, resulterade i Gyges död. Sedan drog kimmerierna vidare förbi Sardis och hotade de grekiska städerna på den joniska kusten (Smyrna, Magnesia, Efesus). Kimmerierna leddes vid denna tid av Lygdamis, som kan identifieras med Tugdamme i kilskriftstexter.

Efter sitt fälttåg i västra Anatolien vände sig Tugdamme österut igen och hotade Cilicien i sydöstra Anatolien. I en text som finns skriven på ett gyllene rökelsealtare, byggt till Marduks ära i Babel omkring 640, går Ashurbanipal kraftigt tillrätta med sin fiende. Tugdamme mötte en våldsam död och den finns beskriven på en fragmentarisk text som publicerats av A.R. Millard.

Efter detta avgörande nederlag överlevde inte kimmerierna som ett separat folk. De sammansmälte med den inhemska befolkningen i östra Anatolien och dessa kallades senare av armenierna för Gomir.

SE

Ett ödelagt land

Det land som Herren skulle ge sitt egendomsfolk beskrivs av Mose i hans stora tal på Moabs hedar, d.v.s. i 5 Mosebok, i de ljuvligaste ordalag: »Det land dit ni drar för att ta det i besittning är ett land med berg och dalar som vattnas av himmelens regn, ett land som Herren din Gud tänker på. Ständigt är Herrens din Guds ögon där, från årets början till dess slut», 5 Mos 11:11-12. Mose beskrivning visar inte bara på en god jord och en god avkastning. Här finns mer än det materiellt goda. Det vilar en välsignelse över landet, något som gör det till en plats där det utvalda folket i frid kan framleva sina dagar.

I motsats till detta goda land står öknen där det varken växer säd, fikon eller druvor och där det inte finns vatten (4 Mos. 20:5). Öknen blir på så sätt i profeternas bildspråk något mer än bara områdena söder och öster om Israel. Öknen blir en bild av förbannelsen. Och till följd

av avfallet från Herren, ett avfall som börjar så snart som Josua och hans samtida gått bort, blir landet för profeterna inte en blomstrande trädgård utan en andlig öken. Jesaja, kap. 5, beskriver hur vingården Israel ger stinkande frukter istället för mogna druvor. Och straffet för avfallet blir att Herren skall fördärva vingården Israel. Den skall inte mer beskäras eller hackas, utan där skall törne och tistel skjuta upp - alldeles som i öknen.

Profeten Jeremia på sin tid predikar mot folkets fåfänga hopp att med mänsklig kraft klara sig ifrån den annalkande babyloniska härs-makten, och han gör det i målande ordalag: »Den som förtröstar på människor skall bli som en torr buske på Döda havets salthet, han skall bli lik en som bor på förbrända platser i öknen», Jer. 17:6. Åter ser vi hur den som ställs utanför Guds nåd liknas vid en som tvingas ut i öknen, bort ifrån det goda bördiga välsignade landet.

Den yttre förödelse som drabbade broderrikena Israel och Juda genom de assyriska och senare de babyloniska krigshärarna, skulle aldrig ha drabbat dem om inte landet och dess folk redan varit andligt föröddad. Landet hade i Guds ögon blivit en »styggelse». Hos Jeremia heter det: »Jag förde er in i landet med vingårdar i, för att ni skulle njuta dess frukt och dess goda, men när ni kommit in orenade ni mitt land, och min arvedel gjorde ni till en styggelse», 2:7. Och Jesaja säger: »De har överträtt lagarna. De har förvandlat rätten, brutit det eviga förbundet. Därför uppfräter förbannelse jorden, och de som bor där måste lida vad de har förskyllt», Jes. 24:5b-6.

Landet var alltså sönderfrätt, en andlig öken. Därför måste straffet komma, ett straff som redan Mose i 3 Mos. Kap. 26 och i 5 Mos. Kap. 28 hållit fram som en hotande möjlighet, och som nu blir en fruktansvärd verklighet. Folket förs bort från sitt land, bort till fångenskap.

Folket hade närt ett falskt hopp att de, trots alla varningar, aldrig skulle ryckas upp och föras bort från sitt goda land, det rikt välsignade, »på vilket Herrens deras Guds ögon ständigt vakade» - fastän de hade förvandlat landet till en öken, till en öde plats, en plats utan gudsfruktan och kunskap om Gud.

Mats Eskhult

Frågor och svar

Nederstigen till helvetet

Fråga: I den apostoliska trosbekännelsen står om Jesus efter hans fullbordade lidande och död på korset: "Nederstigen till helvetet" (i nyare översättningar: till dödsriket). Vad menas? Jag har svårt att förstå vad detta syftar på.

Svar: Dessa ord i trosbekännelsen grundar sig på 1 Petr. 3:18-20. Där står att Kristus, efter sin seger över Satan genom sin försoningsdöd på korset en gång för alla, gick i anden till "fängelset" (dvs. helvetet) och proklamerade där sin seger för de otroende andarna (vers 19). När Jesus, den ende rättfärdige, sonat alla människors synder genom sin offerdöd, är hans frälsningsuppdrag fullbordat. Jesus sa: "Det är fullbordat. Och han böjde ner huvudet och gav upp andan" (Joh. 19:30). I och med fullbordan av den utlovade ställföreträdande gottgörelsen (Jes. 53:4-6) var Guds Sons förnedringstid slut. *Hans nederstigande till helvetet är början på hans upphöjelse.* Som gudamänniskan Jesus använder han nu fullt ut sin himmelska makt och härlighet.

Varför steg Jesus ner till helvetet, till "fängelset"? Inte för att lida. Han hade redan fullbordat sitt försoningslidande på korset. Han gick till fängelset för att proklamera sin seger över synden, döden, helvetet och Satan. Inför dem som låtit sig förföras av Satan och avvisat Herrens frälsning blev Jesu triumferande framträdande i helvetet inte till glädje utan till skam och dom. Bland fångarna i fängelset fanns de som på Noas tid vägrat lyssna till Herrens doms- och frälsningsord (vers 20).

"Att Kristus steg ned till helvetet ger oss visshet om att han har besegrat djävulen och alla de onda änglarna", skriver David Kuske i sin katekesförklaring. Paulus skriver så här om Jesu segerparad på Satans hemmaplan: "Efter att ha avväpnat våldena och makterna gjorde han ett offentligt spektakel av dem och triumferade över dem genom det" (Kol. 2:15).

I den apostoliska trosbekännelsen står i den tyska grundtexten "*niederfahren zur Hölle*" (nederstigen till helvetet), i den latinska grundtexten "*descendit ad inferna*" (han steg ned till infernot/pinorummet). Enligt 1 Petr. 3:19 är det inte fråga om ett dödsrike för alla döda utan de otroendes pinorum eller "fängelse".

SE

Utblick över samtiden

Frikyrkligheten bar inte

Detta uppgivna konstaterande har orsakat mycken debatt. Det var infört i *Dagen* 12-02-03 som ett yttrande av teol.dr. Sigfrid Deminger, f.d. rektor för Örebro Missionsskola och f.d. församlingsföreståndare för Betlehemskyrkan i Göteborg. Han menar att frikyrkligheten har haft sin tid och helt enkelt slutfört sitt uppdrag. För honom är Svenska kyrkan nu den naturliga orienteringspunkten. Han har återgått till Svenska kyrkan eftersom frikyrkligheten inte bar hela vägen.

Med tanke på att dr Deminger själv haft stora möjligheter att påverka utvecklingen inom just frikyrkligheten väcker hans slutsats förvåning. Hans ursäkt är att situationen är en annan idag än i frikyrklighetens barndom. "Folkväckelsen, och trossamfund som var dess arvtagare, hade en stor uppgift. Det gällde trons framtid i Sverige och det svenska samhällets utveckling. Det fanns en tid då starka motiv gav den svenska frikyrkligheten den legitimitet den behövde. Idag är situationen en annan." Han medger att många församlingar också idag har viktiga uppgifter vad gäller sociala insatser bland barn och unga. Men detta goda har inte kunnat förhindra en förtunning av tron och dess uttryck.

Deminger anger en rad exempel som visar mot denna förtunning. Den frikyrkliga gudstjänsten är slarvig i språk, klädsel och respekt för det heliga. Människor och deras framträdanden ställs i förgrunden. Själva kyrkorummet har genomgått en förvandling. Symboler och arkitektur har förlorat i betydelse. Predikstolen kan vara borta. Nattvardsbordet kan också vara borta. Alltsammans har fått ge plats åt den "scen" som behöver större utrymme. Det hela ger intryck av uppvisning och den gudstjänstfirande församlingen kallas inte sällan för publik, konstaterar han.

Avsaknad av textläsning och predikan är också föremål för kritik. "Bibelns texter har en undanskymd plats. Egentlig textläsning förekommer alltmer sällan. Predikan utgår ofta från ett ämne eller uppslag som är predikantens eget. Läses en text kommenteras den knappast. Andra infallsvinklar ter sig intressantare. Inte heller privat läser dagens frikyrkmedlem särskilt ofta sin bibel. Gudstjänsten saknar därmed nödvän-

dig klangbotten... Tidigare generationers engagemang i kultur- och samhällsliv saknas nära nog helt. Ingen frikyrkoledare deltar idag i det offentliga samtalet. Om sin historia vet man allt mindre. Historielöshet har alltid förebådat undergång... Sekulariseringen bland de egna tycks ta ut sin rätt.”

Efter denna till synes både djupa och allvarliga kritik förväntar man sig, åtminstone till någon del, medveten ånger över den egna insatsen. Men dr Deminger ser inte ens sitt rektorskap vid missionsskolan som en möjlig orsak till åtminstone den egna kyrkogrenens förfall. Istället vänder han sig till Svenska kyrkan vars gudstjänster nu blivit ett alternativ, inte bara för honom utan för många, enligt hans egen utsago. Han är beredd att erkänna att Svenska kyrkan har sina problem men här finns ”de grundläggande, historiska och omistliga dragen kvar”. Bland dessa ”drag” nämner han: ”... det ofta mäktiga kyrkorummet är i sig ett tilltal. Högmässan innefattar ett tydligt språk för vördnad. Här finns rum för det som är heligt. Här läses Bibelns texter. Förbönen har en central plats och sträcker sig över samhälle och värld. Predikanterna mäter sig väl med de frikyrkliga. Ord, sånger och psalmer som prövats av många människor över lång tid bär upp gudstjänsten. Det är församlingen som firar den.”

Frikyrkornas tillkomst och historia är grundad i den roll av förstelnad överhetskyrka som Svenska kyrkan spelade vid tiden för frikyrkornas framväxt. Det kan väl knappast vara en hemlighet för Deminger som själv tjänat i frikyrkan i framskjuten position. Frikyrkorna uppfattade inte heller sin uppgift som samhällsförbättrande i första hand, utan förde sin kamp för de andliga sanningar som man ansåg grundade på Bibelns läror. Budskapet var omvändelse och tro på Kristus. Omsorgen om människosjälens frälsning drev människor att arbeta och offra för denna sak. Ofta kallades de ”läsare” och ansågs ibland vara lite underliga på grund av sin iver för den sak de trodde på. Det är inte bara historielöshet som städat ut predikstol och nattvardsbord. Den har haft god hjälp av sådana fenomen som liberal teologi, bibelkritik, ekumenik, karismatik etc. Om man nu sätter tillbaka en predikstol måste det finnas någon som predikar Guds ord därifrån. Risker att den får stå tom är överhängande.

Ett rent samvete

I *Världen Idag* 12/03/19 skrev ledarskribenten Ruth Nordström bl.a. följande: "Ett svenskt livsstilsmagasin presenterade för en tid sedan en intervju med en känd svensk idrottsman som vunnit mängder med medaljer och utmärkelser och varit mycket framgångsrik. Samtidigt hade han levt ett hårt och härjat liv, med många skandaler och uppmärksammade kärleksaffärer. Efter att ha berättat om sitt vilda leverne svarade han på frågan om vad han skulle önska sig om han fick önska sig precis vad han ville: *Ett rent samvete. Jag har gjort saker som påverkar mitt samvete alldeles för mycket och jag skulle göra mycket för att bli av med den ryggsäcken.*

Varje människa har ett samvete, mer eller mindre känsligt, mer eller mindre avtrubbat. Bibeln säger att *när hedningarna som saknar lagen, av naturen gör vad lagen befäller, då är de sin egen lag, fastän de inte har lagen. Det visar att det som lagen kräver är skrivet i deras hjärtan. Om det vittnar också deras samveten* (Rom. 2:14-15)."

En pensionerad idrottsman med stora meriter har sannolikt den ekonomiska möjligheten att skaffa sig det mesta som denna värld kan erbjuda. Men ett rent samvete kan inte köpas för pengar eller förvärvat med medaljer. Jesus frågar: "Vad kan en människa ge i utbyte mot sin själ?" (Matt. 16:26). Tyvärr görs det många försök att tysta samvetet på felaktig väg genom *lyckopiller* och terapeutiska samtal. Ledarskribenten påpekar också med all rätt hur farligt det är att uppmuntra till äventyrligheter och avsaknad av moraliska normer. Sådant leder ofta till en värdenihilism som helt saknar fasthet eller grund och utan en objektiv sanning. Hon skriver: "Ett samhälle där individens lösrivande från varje norm står i centrum, blir ett laglöst samhälle. Familjernas splittring, äktenskapens upplösning, barnens brist på anknytning, en nonchalant och cynisk syn på de ofödda och gamla och unga tjevers självdestruktiva beteenden, är bara några symptom. Den svenska idrottsmannens och kändisens önskan om ett rent samvete är talande för vår tid."

Mest talande för vår tid är nog ändå att man anser sig ha ett rent samvete, det är resultatet av laglösheten. Därför finns det heller inget behov av förlåtelse och försoning. Därför är idrottsmannen näst intill unik och värd att uppmärksammas. Tänk om han fått höra att förlåtelsens "segerkrans" redan är vunnen åt honom!

Alvar Svenson

Kan bibel- och bekännelsetroga företräda en läropluralistisk kyrka?

Tidningen *Kyrka och Folk* berättar ofta om de svårigheter som bibel- och bekännelsetroga kristna ställs inför inom Svenska kyrkan. Vilken form av gemenskap kan de utöva med en avfallen kyrka? Kan de företräda en sådan kyrka helt och fullt eller delvis eller inte alls?

I nr 10/2012 ägnas stort utrymme åt ett brev som biskopen i Göteborgs stift, Per Eckerdal, skickat ut till alla präster i stiftet. Han "hotar att bestraffa dem som predikar i andra samfund än de som Svenska kyrkan har officiell kyrkogemenskap med". Detta hot drabbar inte dem som predikar i t.ex. Svenska Missionskyrkan eller Metodistkyrkan. Med dem har Svenska kyrkan officiell kyrkogemenskap. Men präster som brukar tjänstgöra i Missionsprovinsens koinonior känner sig träffade, för i och med att Missionsprovinsen har egna biskopar och prästvigningar måste Missionsprovinsen anses som "ett annat samfund" enligt Svenska kyrkans ledning.

Frimodig kyrka reagerar

I nr 13/2012 skriver Tobias Bengtsson om en reaktion från "Frimodig kyrka":

På uppdrag av sitt årsmöte har styrelsen för Frimodig kyrka i Göteborgs stift skickat ett brev till biskop och domkapitel i Göteborg, undertecknat av ordförande Tord Nordblom. Detta med anledning av brevet till stiftets präster om att man bryter sina vigningslöften och riskerar att bli obehörigförklarad om man leder gudstjänster i t ex Missionsprovinsen...

Frimodig kyrka argumenterar ofta för uppfattningen att vi, trots svårigheter, bör stanna kvar, be och arbeta för en förändring i riktning mot det som utgör vår kyrkas grundläggande tro, bekännelse och lära...

Man finner det oklokt att gå konfrontationsvägen och att man förväntar sig större generositet i god ekumenisk anda. "Det nu aktuella brevet har skapat ytterligare sorg och förstämning i stora grupper, också bland oss som står utanför Missionsprovinsen. Detta i synnerhet som generositeten mot avvikelser från Bibelns undervisning och kyrkans bekännelse i många sammanhang är påfallande stor. I en kyrka där vi säger oss värna om mångfalden har vi inte råd att stöta bort väckelserörelsernas folk."

Svenska kyrkans fria synod vill vara brobyggare

I samma nr av Kyrka och Folk finns ett stort uppslag om "Svenska kyrkans fria synod" med ovanstående rubrik. "När Synoden var som störst hade den runt 1500 medlemmar men denna siffra har idag blivit mycket mindre." Lena Artman, ordförande i Synoden, och Mattias Fjellander, vice ordförande, "förklarar att organisationen runt millennieskiftet upplevde stora omdaningar och det var till och med tal om att upplösa den". Vid synodstämman den 6-17 mars i år infann sig bara omkring 15 personer. Lena Artman betonade i sitt inledningsanförande att "Synoden är en bönegemenskap, dels en bönegemenskap för dess medlemmar men också i att be för Svenska kyrkan och dess framtid". Men har enligt Bibeln en avfallen kyrka någon framtid?

Jan-Erik Appell obehörigförklarad

I samma nr berättas också att Kyrkliga Förbundets ordförande Jan-Erik Appell "av domkapitlet i Lund förklarats obehörig att utöva vignings-tjänsten inom Svenska kyrkan". Jan-Erik Appell kommenterar:

Att min högste arbetsgivare också efter den 7 mars har förtroende för mig, kan jag visserligen inte förstå – Han om någon borde obehörigförklara mig – men så ofattbart stor är Hans barmhärtighet mot mig, att Han ännu en tid låter mig få räcka Hans Ord till människor som hungrar efter det. Att få predika Guds Ord är min största glädje. Därför är jag tacksam för den tjänst jag nu får gå i.

Bra kommentar! Att förklaras behörig av en avfallen kyrkoledning förskräcker, inte motsatsen! Det måste vara en befrielse som Guds Ords förkunnare att få stå helt fri från en kyrkoledning som bekämpar trohet mot Guds ord!

Egentligen är det inte så konstigt att en kyrka kräver att hennes präster i ord och handling ska företräda de beslut, läror och ordningar som dess högsta organ har antagit. Det är inte heller konstigt att de som vill vara bibel- och bekännelsetrogna tar avstånd från sin kyrkas obibliska läror om Bibeln, ämbetet, enkönade äktenskap, homosexualitet och en ekumenism som är öppen för nästan vilka läror som helst. Men det är svårt att förstå hur bibel- och bekännelsetrogna präster kan företräda en grovt avfallen och läropluralistisk kyrka, även om man försöker begränsa gemenskapen och företrädandet. Och hur kan man med Bibeln i hand uppmana kyrkfolket "att stå kvar i Svenska kyrkan" där falska

profeter tillåts härja fritt? Hur kan man argumentera för rätten att få stanna kvar och verka inom Svenska kyrkan med att Svenska kyrkan ju står för mångfald, visat sig vara öppen för olika läror?

Säkerligen spelar det en stor roll att det är svårt att lämna de många fina kyrkobyggnaderna och församlingshemmen. Och hur blir det med prästens försörjning om han utträder ur Svenska kyrkan? Men om alla som har Guds ord kärt och egentligen vet att man enligt Bibeln inte kan företräda och ha gemenskap med en avfallen kyrka lämnade den, skulle varken bibeltrogna prästers försörjning eller lokaler för bibeltrogna gudstjänster vara något problem. Men nu väntar man på och skyller på varandra. Prästerna säger: Vi kan inte överge det bekännelsetrogna kyrkfolket. Det fromma kyrkfolket säger: Vi kan inte överge de bekännelsetrogna präster som ännu finns kvar inom Svenska kyrkan. Jesus säger: "Var och en som för mitt namns skull har lämnat hus eller bröder eller systrar eller far eller mor eller barn eller åkrar, han kommer att få hundrafalt igen och ska ärva evigt liv" (Matt. 19:29).

SE

SOM STJÄRNOR I HERRENS HAND

Perspektiv på Ordets ämbete

Bengt Birgersson

Församlingsförbundet, Göteborg 2011

När jag kallades att bli rektor för Evangeliska folkhögskolan i Vasa råkade jag direkt in i en problematik som Bengt Birgersson tar upp i sin prästmötesavhandling *Som stjärnor i Herrens hand*. Till rektorsuppdraget hörde nämligen också att predika vid olika samlingar. Första gången det skedde var vid missionslägret i Jeppo inför en fullsatt kyrka, bara några dagar efter att jag tillträdde tjänsten. Det var en upplevelse förenad med stor vanda.

Efter det har jag många gånger frågat mig: Med vilket uppdrag kunde jag, utan någon som helst teologisk utbildning eller predikoövning, ställa mig upp inför tusen åhörare och förkunna Guds ord? Hur går detta att förena med Augsburgska bekännelsens fjortonde artikel, där det slås fast att ingen ska predika offentligt i kyrkan utan vederbörlig kallelse?

Min bakgrund är den evangeliska rörelsen som omhuldat lekmanapredikan. Att kalla en yngling utan utbildning eller övning att predika offentligt var knappast genomtänkt. Det hörde till kallelsen till mitt rektorsämbete att också predika och undervisa. Först några år senare tilldelades jag officiellt predikantbrev av Svenska lutherska evangeliföreningens styrelse. Ändå var jag ingen präst. Som lekman godkändes jag att predika i vissa kyrkor men inte i andra.

Jag blev prästvigd i november 2008. Ingen biskop var närvarande. Det var inte ens en präst som förrättade ordinationen, utan det gjorde den nygrundande S:t Johannes evangelisk-lutherska församlings styrelseordförande, assisterad av två styrelsemedlemmar, eftersom vi inte stod i formell gemenskap med någon annan församling eller kyrka vid det tillfället. Är mitt prästämbete giltigt? Finns det legitimitet i min förkunnelse och sakramentsförvaltning?

Dessa frågor har jag haft som bakgrund när jag läste Birgerssons bok. Jag läste den med stort intresse och fann mycket värdefullt där, t.ex. om den store missionären Peter Fjellstedt och den tid han levde, i mitten av 1800-talet. Analyserna av bibeltexter som belyser sändningen till Ordets ämbete ger ofta mycket att tänka på, liksom frågeställningarna utifrån vår tids perspektiv. Att boken är välskriven och har en fin typografi gör den också behaglig att ta del av.

Det finns en uppsjö av annan litteratur och många är de konferenser och lärosamtal som ägt rum i ämnet. En av de viktigaste böckerna, som jag tyvärr saknar hänvisning till i den aktuella boken, bär titeln ”*The Ministry of the Word*” (Ordets ämbete) av professor John F Brug, Wisconsinssynoden (WELS). Den blir mitt huvudsakliga bollplank när jag nu går till en kritisk granskning av prästmötesavhandlingen.

Bokens bakgrund är Birgerssons verksamhet inom Missionsprovinsen. Den tillkom för att lösa problemet inom Svenska kyrkan när unga teologer vägrades prästvigning för att de inte ställde sig under kravet på att samarbeta med kvinnliga präster. Bakgrundskrafterna inom Missionsprovinsen omfattar ett brett spektrum från högkyrkliga till lågkyrkliga väckelserörelser. De högkyrkliga förutsätter apostolisk succession, dvs. att prästvigningen utförs av en biskop som själv är vigd av en biskop och i förlängningen har fått sitt mandat av Jesus själv via apostlarna. Inom lågkyrkligheten tar man avstånd från denna syn och betonar det allmänna prästadömet utifrån 1 Petr 2:9.

Birgersson har alltså ingen lätt uppgift. Han presenterar utgångspunkterna i sin provinssekreterarrapport i april 2011 (<http://www.missionsprovinsen.se/rapporter/233-provinssekreterarens-rapport-april-2011>):

En avgörande fråga är om det i kyrkan finns och ska finnas ett gudomligt instiftat ämbete, som går tillbaka till Jesus och hans insättande av sina apostlar i helig tjänst. Många ifrågasätter det. Andra har utbildat ett ämbete, som främst har karaktären av ett offerprästämbete, där ämbetsinnehavarens främsta uppgift är att handha det s.k. mässoffret.

Birgersson skriver vidare att han vill visa på en väg mitt mellan dessa synsätt. Han försöker gå en balansgång mellan de ytterligheter som Brug kallar maximalistisk och minimalistisk ämbetssyn. Maximalisterna är påvekyrkan, men också de romaniserande lutheranerna, som i vårt sammanhang är de högkyrkliga. De kännetecknas av att hävda en ämbetshierarki, som enligt romersk syn går ända tillbaka till aposteln Petrus, i dag representerad av påven. Den minimalistiska ämbetssynen överbetonar det allmänna prästadömet till den grad att man glömmer behovet av en ordning med kallade ämbetsmän.

Författaren tenderar att försvara den maximalistiska ämbetssynen, även om han inte driver dess extrema uttryck. Han avvisar nämligen läran att prästen i prästvigningen får en ”outplånlig karaktär” (*character indelebilis*) i kraft av den apostoliska successionen, en kritik som ofta har riktats mot Missionsprovinsen. Ändå finns något av denna karaktär med, eftersom han anser att den som en gång är prästvigd alltid har kvar sin kallelse från Gud. Balansgången ses också av att han inte helt dömer ut lekmannapredikan, tack vare frukter som är uppenbara.

Birgersson tar tre händelser vid mitten av 1800-talet som utgångspunkt.

Det är ett intressant upplägg. Att en av dessa utgångspunkter är Peter Fjellstedts ämbetssyn, dessutom den som får mest uppmärksamhet, är ägnat att appellera till de lågkyrkliga väckelserörelserna, eftersom hans inflytande var särskilt stort inom dessa. Fjellstedt skrev en pastoralavhandling i ämbetsfrågan för att få behörighet till kyrkoherdetjänst i Svenska kyrkan. Beskrivningen av samhället och särskilt väckelserörelsernas verksamhet vid mitten och slutet av 1800-talet är en viktig och intressant del av boken.

Missionsprovinsen har ett nära samarbete med Missourisynoden i USA. Därför är det något förvånande att notera hur Birgersson framställer lärostriden mellan Walther Löhe och Missourisynodens grundare Carl Ferdinand Wilhelm Walther. Löhe får ett brett utrymme medan Walthers centrala undervisning om kyrka och ämbete knappast citeras alls. Löhe intar en romaniserande ståndpunkt, där en biskoplig ordination är central, medan Walther förespråkar församlingens kallelse som det primära vid legitimering av prästämbetet.

Den tredje utgångspunkten är ordinationsstriden i Norge strax före 1900-talets början. Den berörde främst Kinamisjonsforbundet, senare känt som Misjonssambandet, och några speciella händelser ledde till ett markant förakt för ämbetet i väckelsekretsar. Detta är en för många okänd bakgrund till den negativa uppfattningen om präst- och biskopsämbetet som råder på många håll i Norge.

En fråga som helt förbigås av Birgersson är förhållandet mellan de s.k. Missouri- och Wisconsinståndpunkterna i ämbetsläran. För dem som varit engagerade i de nordiska lärostriderna om ämbetet under de senaste två eller tre decennierna är denna polarisering välkänd. Den vore värd en egen betraktelse och måste i stort sett förbigås, förutom med ett par kommentarer.

Förenklat uttryckt gör Missouriståndpunkten (M) gällande att den lokala församlingen är den gudomligt påbjudna församlingsformen i kontrast mot en synod eller kyrkobildning, samt att pastorsämbetet i lokalförsamlingen är det enda som är gudomligt instiftat. Wisconsinståndpunkten (W) medger att synodala ämbeten (t.ex. läroämbeten vid de teologiska fakulteterna) har samma legitimitet och att församlingarna är fria att inrätta olika former av ämbetet allt efter sina behov.

Birgerssons uppfattning om ämbetet ligger nära M, vilket bland annat leder till att han i genomgången av de fem tjänsterna i Ef 4:11 försöker visa att alla är identiska med det ena Ordets ämbete. Här uppstår ett problem särskilt med profetämbetet och kvinnans roll, eftersom profeterna räknas till (det manliga) Ordets ämbete samtidigt som det är ofrånkomligt att kvinnor hade del i detta ämbete (s. 67–69). W brukar av maximalisterna klandras för att det ger kvinnorna rätt till delar av ämbetet (exempelvis söndagsskollärare).

I en exkurs bemöter författaren en artikel av docent Rune Söderlund i Be-grunda (nr 2/2009, fördjupningsbilaga till ELM-BV:s tidskrift Till Liv), där

denne för fram argument som nära ansluter till W-ståndpunkten och som också understöds av de lågkyrkliga väckelserörelserna.

Argumentationen för den maximalistiska uppfattningen är ställvis bräcklig, för att inte säga direkt felaktig. Ett exempel är behandlingen av "rite vocatus" (s. 135f), där författaren hävdar att det förutom prövning och kallelse också krävs en vigning, som måste ske i församlingens mitt och bör ledas av någon som står i ledande ställning i Ordets ämbete. Också senare (s. 138) hävdar han att vigningen inte får saknas. Han hävdar att alla sådana vigningar i Ordets tjänst har skett genom apostlarna eller genom deras efterföljare i Ordets ämbete. Hur vet han det? Birgersson skriver senare helt riktigt, att ett apostoliskt bruk inte är det samma som en förpliktande ordning (s. 140).

Om det varken finns apostlar eller någon ledare i Ordets ämbete, som bekänner samma lära och som församlingen har gemenskap med, har församlingen enligt Martin Luther rätt att själv kalla och insätta sina tjänare. Självfallet är det en nödlösning, men i dagens förhållanden måste vi ibland ty oss till nödlösningar.

Jag saknar här en hänvisning till Jan Bygstad, som i sin bok "Den kristna församlingen" (Logos förlag 2006, s. 116) hävdar att det endast finns två grunder till prästvigningen: en stadfästelse av att den man ber för är kallad av församlingen och bön för hans uppdrag med ett helgande av detta genom Guds ord.

Även om boken främst är riktad till teologer, vilket syns även i det faktum att grekiska ord inte är transkriberade, kan den med fördel läsas av varje intresserad kristen. Det vore angeläget att gå djupare in på de problemområden som finns, och som här kunnat lyftas fram endast delvis, och det allra angelägnaste är att inte gå utöver Skriften.

Ola Österbacka

MARTIN LUTHERS STORA KATEKES

I översättning av Martin Krauklis

Larsons Förlag, Täby 1999, 165 sidor

Det är värdefullt att få denna skrift nyöversatt till modern svenska. Den förra översättningen är gjord 1931. Martin Krauklis motiverar sitt arbete med önskan om att den ska vara ett "bidrag till att göra den djupa och innerliga andlighet som finns i Martin Luthers Stora Katekes tillgänglig för nutidens människor". En vällovlig önskan som man bara kan instämma i. För undertecknad var denna nyöversättning tyvärr okänd ända tills en vän gav tips om den. Önskvärt är också att detta översättningsarbete kan vara ett steg mot målet att få hela

Konkordieboken nyöversatt. Martin Krauklis är teol. kand. och präst. Parallellt med detta arbete har han gjort en lutherbiografi med titeln *Martin Luther, Liv och Verk*.

I sitt företal till den Stora Katekesen skriver Martin Luther själv att den ska ses som en "kristen allvarlig förmaning till alla kristna". Han fortsätter med att säga att den förmaningen riktar sig i synnerhet till kyrkoherdar och predikanter. Den Stora Katekesen ingår i Svenska Kyrkans Bekännelseskrifter och är ursprungligen byggd på Luthers predikningar i Wittenberg 1528 och 1529. Tillsammans med den Lilla Katekesen gavs den ut första gång i maj 1529 och är därmed den äldsta av de lutherska bekännelseskifterna. Den är en enkel men viktig genomgång av de tio buden, bönen Fader vår, apostoliska trosbekännelsen, Dopet och Nattvarden

Vid sitt arbete har Krauklis som förlaga använt sig av "Dr. Martin Luther's grosser Katechismus", utgiven av Dr. Johann Andreas Decker, Nürnberg 1847, och "Dr. Martin Luthers Grosser Katechismus", utgiven av Rufer Verlag i Gütersloh 1951. Bibelcitaten är hämtade ur Bibelkommissionens utgåva 1981.

Om man jämför denna översättning med den äldre svenska framgår det klart hur viktigt det är med en nyöversättning. Annars föreligger risk att denna skrift inte blir läst överhuvudtaget på grund av föråldrat språk. Det är intressant att det fortfarande finns intresse för budskapet i Katekesen och att översättningsarbetet är gjort med noggrannhet. Dock är det några saker som bör påpekas i sammanhanget. Då Luther behandlar tredje trosartikeln säger han bl.a. " ... att det inom kristenheten är så inrättat att man där dagligen genom ord och tecken hämtar syndernas förlåtelse..." (Citat ur *Svenska Kyrkans Bekännelseskrifter*, 1957). Det som här översatts med "tecken" är det tyska "Zeichen". Krauklis översätter med "symbolhandlingar" (sid. 103).

När Krauklis kommer till Dopet återkommer olyckligtvis samma ord, "... kraft och *symboliska* betydelse... Om du gör bot lever du i dopet, vilket inte bara hänvisar *symboliskt* till det nya livet..." (sid. 148) (kurs. av mig). Det tyska ordet är också här "Zeichen" som borde ha en annan och bättre översättning, inte minst p.g.a. de strider den lutherska kyrkan fört angående sakramenten som nådemedel. De ska inte förväxlas med symboler. Också användningen av bibelkommissionens översättning försvagar i viss mån budskapet. Då t.ex. Mark. 16:16 citeras används ordet "räddas" istället för "frälst" och "dömd" istället för "fördömd" (sid. 137).

Sammantaget var det en positiv läsupplevelse att få ta del av denna bok. Man önskar bara att den ska få den uppmärksamhet den gör sig förtjänt av och att Luthers önskemål med sin skrift ska uppfyllas: att den blir studerad för den andliga uppbyggelsens skull.

Slutligen ett citat av översättaren: "Den som vill veta vad luthersk tro och livsstil innebär, finner svaren i denna bok" (sid. 9).

Alvar Svenson

ILLUSIONEN OM VETENSKAPEN

Om vetenskapens okända brister

Peter Stenumgaard

XP Media, 2011, 192 sidor

Peter Stenumgaard är teknologie doktor, forskningschef och adjungerad professor. Han har bl.a. skrivit boken *Vetenskap och tro*, som recenserades i Biblium nr 2/09. Titeln *Illusionen om vetenskapen* leder tankarna till R. Dawkins bok *Illusionen om Gud* som har blivit något av ateismens katekes i kampen mot tron på en levande Gud. Med *Illusionen om vetenskapen* vill Stenumgaard väcka sina läsares kritiska förmåga att värdera det som framställs som vetenskapligt bevisat och absolut sanning.

Redan i förordet säger han att *vetenskapsfilosofin* för längesen har visat att det inte finns någon slutledningsprocedur som på ett tillförlitligt sätt kan härleda teorier ur experimentella resultat och observationer (sid. 7). Han frågar sig om vetenskapsfilosofin nu är på väg att bryta igenom den närmast religiösa tilltron till vetenskapen som alltsedan upplysningen varit förhärskande. Det kan till och med vara så att den vetenskapliga sfären nu är på väg att röna samma öde som de etablerade kyrkorna gjorde i mötet med upplysningen på 1700-talet.

När människorna då ställdes inför nya upptäckter och avslöjanden som visade att kyrkan misstagit sig förlorade den i trovärdighet. Den då inom kyrkan förhärskande aristotelismen visade sig ha felaktiga och icke hållbara svar på tillvarons frågor. I takt med vetenskapens ständigt nya rön under de senaste 300 åren har religionen i motsvarande grad förlorat sitt inflytande. Istället har tilltron till den vetenskapliga förmågan till stora delar ersatt tron och själv antagit religiösa dimensioner.

Men nu är frågan om vetenskapen som "religion" är på väg att förlora sin status som slutligt svar på frågorna om tillvaron. Boken inleds med ett citat av Gunnar Myrdal (1898-1987), nobelpristagare i ekonomi, professor vid Handelshögskolan, som påstås ha sagt att den politiker som inte på en eftermiddag kan plocka fram fem professorer som intygar att det han säger är vetenskapligt korrekt, oavsett vad han säger, är en dålig politiker (sid. 11). Även om ett sådant uttalande av en aktad auktoritet är sagt med en viss humor borde det stämma till eftertanke.

Stenumgaard säger t.ex.: "Jag tycker det är viktigt att inse att den dogmatism som somliga av vetenskapens företrädare ibland beskyller vissa företeelser för även förekommer i vetenskapliga sammanhang. Den kritiska granskning som vi forskare brukar framhålla som vetenskapens adelsmärke lyser tyvärr alltför ofta med sin frånvaro när det gäller att granska den innersta kärnan av vetenskapens väsen" (sid. 9).

Då den kyrkliga enhetsvetenskapen - som var yttersta referens både i kyrkliga och världsliga spörsmål - visade sig bristfällig och felaktig, övertog vetenskapen rollen som yttersta referens och nu skulle människans förnuft med vetenskapen som verktyg utgöra den referens som skulle rena samhället från urspårad religiositet och allmän vidskepelse (sid. 15). Detta innebar att vetenskapen fick rollen av ett alternativ till religion i allmänhet, trots att många av de mest framstående vetenskapsmännen var troende, t.ex. Galilei, Newton, Kepler, Boyle, Pascal, Mendel, Pasteur etc.

Vad vetenskapsfilosofin vill rikta uppmärksamheten på är vetenskapens inre problem. Den fråga man ställer blir då: "Om nu vetenskapen är objektiv och tillåter oss att på ett tillförlitligt sätt dra slutsatser ur objektiva fakta, hur kommer det sig då att vetenskapen visar upp en lång lista på exempel där forskare dragit diametralt motsatta slutsatser ur samma uppsättning vetenskapligt framtagna fakta?" (sid. 16). Därefter ger författaren en rad exempel på frågor som just rönt detta öde: frågan om växthusgaser och deras påverkan på det globala klimatet, ofrivillig barnlöshet, kolesterolvärdets inverkan vid hjärt- och kärlsjukdomar, HIV virusets förhållande till AIDS etc., för att nämna några frågor som inte endast diskuterats av ett ringa antal forskare i en avskild del av världen. De nämnda frågorna har betingat enorma forskningsanslag. Var och en av dem är förstås mycket prestigeladdad och förändringar till den enes eller andras förmån kostar personliga karriärer, politiska ställningstaganden och inte minst ekonomiska intressen i form av investeringar etc., etc.

De flesta människor tänker sig nog att forskarvärlden är ganska enig i sin syn på tillvaron och med sina resultat kommer fram till samma slutledning, men det är ingalunda fallet. Det gäller t.ex. den traditionella teorin om att olja och gas kommer från havsdjur och växter som under högt tryck och hög temperatur ombildats till kolväten. Redan på femtioalet var man oense om det och frågan tog ny fart 2009 då professor Vladimir Kutchеров på KTH i Stockholm i ett pressmeddelande skrev: "Det råder ingen tvekan om att vår forskning bevisar att råolja och naturgas uppstår utan inblandning av fossiler" (sid. 174). En annan intressant fråga som behandlas är åldersbestämning av sfinxen i Giza. Den traditionella historieskrivningen hävdar att den byggdes för 4500 år sedan, ungefär samtidigt med pyramiderna. En professor i Natural Science vid Boston universitet, Robert Schoch, publicerade 1991 en rapport som visade att den måste vara mellan 7000 och 9000 år gammal.

Boken avslutas med en välmotiverad fråga. Är vi på väg mot det postvetenskapliga samhället? I fem punkter radar författaren upp sin syn på vetenskapens starkt begränsade förmåga att vara den moderna människans "gud". Författaren menar att om den vetenskapliga världen inte vaknar upp i tid kan den förlora i förtroende och den pseudovetenskapliga världen tar över.

Här i denna värld spelar ekonomiska och politiska intressen en stor roll.

Det blir svårt att befria sig från tanken att detta också är ett faktum för den vetenskapliga miljön. Lekmannen är tacksam för all den kunskap som vetenskapen tagit fram genom sitt arbete. Oavsett vilket område det handlar om så har det lett till ett enklare och bekvämare liv för oss. Men denna bok visar att det finns anledning till en viss oro. Alltför ofta avslutas diskussionen med hänvisning till "vetenskapliga bevis". Man ska komma ihåg att Myrdal också hade vetenskapsmän på sin sida oavsett vad han uttalade sig om. Har man svårt att datera sfinxen i Giza som trots allt är så "ung" som några tusen år, hur blir det då när man tvärsäkert uttalar sig om miljoner, miljarder år och gör det i vetenskapens namn?

Illusionen om vetenskapen bör läsas av alla som är intresserade av sambandet mellan vetenskap och tro. Boken behandlar inte religion eller den kristna tron specifikt utan är avsedd att väcka förmåga att kritiskt granska och ställa frågor. Den öppnar för en diskussion som är efterlängtd och ger nya infallsvinklar på frågor som för längesen ansetts slutligt besvarade. Det vore värdefullt om de unga som fostras i att vara kritiska fortsätter med kritiskt tänkande också då man möter vetenskapens anspråk på sanning och trovärdighet. Denna bok kan vara en inledning till den processen.

Alvar Svenson

Gåvoredovisning

nov. 2011 – mars 2012

Till Stiftelsen Biblicum

Öyvind Edvardsen 800 NOK, Christian & Johanna Ahlskog, Finland 100 EUR, Alf Månsson 50, Claes Olofsson 250, Hans-Olof Petersson, Pauliström 250, Jostein Carlsen, Kristianstad 260, Staffan Hulthén, Malmö 250, Olof Nyman 250, Berne & Ragnhild Lorefors 500, Kerstin & Eivor Waljö, Värnamo 250, Gunnar Andersson, Umeå 250, Folke Backhans, Alingsås 250, Uno Andersson, Kristianstad 250, Jostein Stokkeland, Krokkeiva 310 NOK, Anonym 500, Ove & Anna-Lisa Bengtsson, Örkelljunga 200, Jan-Erik Appell 150, Rickard Lindmark 500, Elisabeth & Torsten Carlsson 750, Dan Erlandsson 250, Gertrud Balldin, Malmö 250, Bo Tholander, Åsa 500, E.L. Johansson, Göteborg 500, Anders Löfgren, Umeå 200, Lars & Christin Gunnarsson, Ljungby 250, Thomas Wahlgren 1 250, Martin Wihlborg 150, Lars Isaksson, Huddinge 300, Gunnar Söreke, Gemla 250, Solveig Depken, Lidingö 1000, Jona Malm 200, Tomas & Sofie Erlandsson 1200, Lars Borgström 400, Turid Welde, Håvik 710 NOK, Jukka Söderström, Lämpäälä 50 EUR, Sverre Brandal, Avaldsnes 710 NOK, Johan Lindqvist, Iskmo 18 EUR, St Johannes Ev. Lutherska församling, Vasa 240 EUR, Tor Jakob Welde, Lakesvåg 210 NOK.

Till tidskriftens gratispridning

Rickard Lindmark 250, Anders Kindstedt 250, Ola Sandlin, Umeå 500.

Varmt tack för ert hängivna och uppmuntrande stöd för biblisk tro! Till de kristna i Korint som ställdes inför många problem och svårigheter skriver Paulus: *"Gud vare tack som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus. Var därför fasta och orubbliga, mina älskade bröder, och arbeta alltid hängivet för Herren, eftersom ni vet att ert arbete i Herren inte är förgäves"* (1 Kor. 15:57-58).

Vädjan om hjälp

- Vi väddar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
DnB NOR Norge 7877.08.15400
SAMPO Finland 800017-70843747

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.
- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.
E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicums hemsida: www.biblicum.se